T083 TKL 1 (51) 1509 Luận Đại Trí Độ 27.Giải Thích Tướng của Tỳ Lê Da (Tinh Tấn) Ba La Mật

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 16 591

LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ

QUYEÅN 16

*,$½,7+¯&+7¸¶»1*&8½$ 7<º/(¤'$ 7,1+7$£1 %$/0¦7 Hoûi:
Theá naøo laø töôùng cuûa tinh taán? Ñaùp: Coù khaû naêng ñoái vôùi vieäc laøm, phaùt khôûi khoâ kh! ae M ôî -GIAÛI

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 16 593

Boà-taùt Tinh taán Ba-la-maät. Laïi nöõa, Boà-taùt tinh taán khoâng phaûi vì taøi lôïi, giaøu sang, theá löïc; cuõng khoâng vì thaân, khoâng vì sanh leân trôøi, laøm Chuyeån luaân Thaùnh vöông, Phaïm-thieân, Ñeá-Thích, Thieân-vöông, cuõng khoâng vì caàu Nieát- baøn cho rieâng mình, maø chæ vì Phaät ñaïo, lôïi ích chuùng sanh. Caùc töôùng nhö vaäy, goïi laø Boà-taùt Tinh taán Ba-la-maät. Laïi nöõa, Boà-taùt tinh taán, tu haønh heát thaûy thieän phaùp ñeàu laáy taâm ñaïi bi laøm ñaàu, nhö cha meï laønh, chæ coù moät ñöùa con, maø noù bò beänh naëng, thì nhaát taâm tìm thuoác, ñeå cöùu beänh cho con. Boà-taùt tinh taán, laáy taâm töø laøm ñaàu cuõng nhö vaäy, cöùu vôùt cho heát thaûy, taâm khoâng taïm rôøi boû. Laïi nöõa, Boà-taùt tinh taán, laáy trí tueä bieát roõ thaät töôùng laøm ñaàu, ñeå thöïc haønh saùu Ba-la-maät; aáy goïi laø Boà-taùt Tinh taán Ba-la-maät. Hoûi: Thaät töôùng cuûa caùc phaùp laø voâ vi voâ taùc, coøn tinh taán laø höõu vi höõu taùc, laøm sao laáy thaät töôùng laøm ñaàu? Ñaùp: Tuy bieát thaät töôùng caùc phaùp laø voâ vi voâ taùc, nhöng vì baûn nguyeän ñaïi bi muoán ñoä chuùng sanh neân ôû trong voâ taùc maø duøng löïc tinh taán ñoä thoaùt heát thaûy. Laïi nöõa, neáu thaät töôùng caùc phaùp ñaõ laø voâ vi nhö töôùng Nieát-baøn, khoâng moät khoâng hai thì oâng laøm sao noùi thaät töôùng khaùc vôùi töôùng tinh taán? Chính laø oâng khoâng hieåu roõ thaät töôùng caùc phaùp theá naøo caû! Laïi nöõa, Boà-taùt ñöôïc löïc thaàn thoâng, duøng Thieân nhaõn thaáy chuùng sanh trong ba coõi, naêm ñöôøng vì maát vui neân khoå, thaáy chö thieân ôû coõi Voâ saéc vì ham vui trong thieàn ñònh, taâm meâ ñaém khoâng giaùc tænh, khi maïng heát

phaûi rôi trôû laïi trong coõi Duïc, chòu thaân hình caàm thuù. Thaáy chö Thieân ôû coõi Saéc cuõng nhö vaäy, töø choã thanh tònh bò ñoïa trôû laïi chòu söï daâm duïc ôû trong baát tònh. Thaáy saùu taàng Trôøi ôû coõi Duïc öa ñaém nguõ duïc, neân trôû laïi ñoïa vaøo ñòa nguïc, chòu caùc khoå thoáng. Thaáy trong nhaân ñaïo, nhôø phöôùc cuûa möôøi ñieàu thieän ñoåi ñöôïc thaân ngöôøi, thaân ngöôøi thì nhieàu khoå ít vui, meänh taän phaàn nhieàu bò ñoaï vaøo ñöôøng aùc. Thaáy caùc suùc sanh chòu caùc khoå naõo, roi gaäy ñuoåi chaïy, chôû naëng ñi xa, coå hoïng bò ñaâm thuûng, saét noùng thieâu ñoát, ñoù laø nhöõng ngöôøi vì haïnh nghieäp ñôøi tröôùc, troùi buoäc chuùng sanh, roi gaäy ñaùnh ñaäp khoå naõo. Vì caùc nhaân duyeân nhö vaäy cho neân phaûi chòu mang thaân hình caàm thuù voi ngöïa, traâu deâ, höu nai. Thaáy ngöôøi coù tính daâm duïc naëng, voâ minh nhieàu thì chòu laøm loaøi ngoãng ngang, chim seû, uyeân öông, tu huù, boà caâu, gaø, vòt, anh voõ, chim

traêm löôõi. Laøm caùc thöù chim traêm ngaøn chuûng loaïi, do toäi daâm duïc maø thaân moïc loâng vuõ, bò caùch giaùn vôùi caùc thöù xuùc trôn mòn, moû cöïa thoâ cöùng, khoâng phaân bieät ñöôïc söï xuùc chaïm. Thaáy ngöôøi saân giaän nhieàu, thì chòu laøm loaøi truøng nhö raén ñoäc, reát, boø caïp, saâu boø, ong. laøm traêm chaân ngaäm ñoäc. Thaáy ngöôøi ngu si nhieàu, thì chòu laøm loaøi giun, con ngaõi, boï hung, kieán hoâi, cuù meøo, loaøi chim maïnh tôïn, nhöõng thöù truøng chim laãn thaãn. Thaáy ngöôøi kieâu maïn saân giaän nhieàu, thì chòu mang thaân maõnh thuù nhö sö töû, hoå baùo. Do taø maïn maø chòu sanh trong loaøi löøa, heo, laïc ñaø. Ngöôøi xan tham, taät ñoá, khinh suaát, noùng naûy, voâ vaøng thì chòu mang hình con khæ, khæ ñoät, gaáu. Do nghieäp nhaân taø tham ghen gheùt thì chòu mang hình caùc loaïi thuù meøo, choàn, coïp ñaát. Do nghieäp nhaân khoâng bieát hoå theïn, tham aên tham uoáng neân chòu mang hình haøi caùc loaøi chim quaï, chim khaùch, keân keân. Do khinh maïn ngöôøi laønh neân chòu mang thaân gaø, choù, choàn. Laøm vieäc boá thí lôùn maø taâm saân giaän quanh co, do nhaân duyeân aáy neân chòu mang thaân loaøi roàng. Laøm vieäc boá thí lôùn maø taâm cao ngaïo laán löôùt, baïo ngöôïc, laøm khoå naõo chuùng sanh neân chòu mang thaân chim Kim-sí. Do caùc kieát söû haønh nghieäp nhaân duyeân nhö vaäy neân chòu caùc thoáng khoå cuûa loaøi caàm thuù suùc sanh. Boà-taùt ñöôïc thieân nhaõn quaùn thaáy chuùng sanh luaân chuyeån naêm ñöôøng, cöù quanh quaån trong ñoù. Cheát ôû coõi Trôøi sanh vaøo coõi ngöôøi, cheát ôû coõi ngöôøi sanh leân coõi Trôøi; cheát ôû coõi Trôøi sanh vaøo ñòa nguïc, cheát ôû ñòa nguïc sanh leân coõi Trôøi; cheát ôû coõi trôøi sanh vaøo ngaï quyû, cheát ôû ngaï quyû laïi sanh leân coõi trôøi; cheát ôû coõi trôøi sanh vaøo suùc sanh, cheát ôû suùc sanh laïi sanh leân coõi Trôøi; cheát treân coõi Trôøi trôû sanh laïi treân coõi Trôøi. Ñòa nguïc, ngaï quyû, suùc sanh cuõng nhö vaäy. Cheát trong coõi Duïc sanh trong coõi Saéc, cheát trong coõi Saéc sanh trong coõi Duïc; cheát trong coõi Duïc sanh trong coõi Voâ saéc; cheát trong coõi Voâ saéc sanh trong coõi Duïc; cheát trong coõi Duïc laïi sanh trong coõi Duïc. Coõi Saéc, coõi Voâ saéc cuõng nhö vaäy. Cheát trong ñòa nguïc Hoaït sanh trong ñòa nguïc Haéc-thaèng, cheát trong ñòa nguïc Haéc-thaèng sanh trong ñòa nguïc Hoaït; cheát trong ñòa nguïc Hoaït sanh

laïi trong ñòa nguïc Hoaït. Hôïp hoäi ñòa nguïc cho ñeán A-tyø ñòa nguïc cuõng nhö vaäy. Cheát trong ñòa nguïc Thaùn-khanh sanh trong ñòa nguïc Phaát-xí, cheát trong ñòa nguïc Phaát-xí sanh trong ñòa nguïc Thaùn-khanh; cheát trong ñòa nguïc Thaùn-khanh sanh laïi trong ñòa nguïc Thaùn-khanh. Ñòa nguïc Thieâu-laâm cho ñeán ñòa nguïc Ñaïi Ba-ñaàu-ma cuõng nhö vaäy. Luaân chuyeån sanh vaøo trong ñoù.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 16 595

Cheát trong loaøi noaõn sanh laïi sanh trong loaøi thai sanh; cheát trong loaøi thai sanh laïi sanh trong loaøi noaõn sanh; cheát trong loaøi noaõn sanh laïi sanh trong loaøi noaõn sanh. Thai sanh, thaáp sanh, hoùa sanh cuõng nhö vaäy. Cheát trong chaâu Dieâm-phuø-ñeà sanh trong chaâu Phaát-baø-ñeà; cheát trong chaâu Phaát-baø-ñeà sanh trong chaâu Dieâm-phuø-ñeà; cheát trong chaâu Dieâm-phuø-ñeà sanh laïi trong chaâu Dieâm-phuø-ñeà. Chaâu Cuø-ñaø-ni Uaát- ñôn-la-vieät cuõng nhö vaäy. Cheát ôû choã Töù-thieân-vöông sanh trong Ñao-lôïi thieân; cheát trong Ñao-lôïi thieân sanh ôû choã Töù-thieân-vöông; cheát ôû choã Töù-thieân-vöông laïi trôû sanh ôû choã Töù-thieân-vöông. Ñao-lôïi thieân cho ñeán Tha-hoùa-töï-taïi thieân cuõng nhö vaäy. Cheát trong coõi trôøi Phaïm-chuùng, sanh trong coõi trôøi Phaïm-phuï; cheát trong coõi trôøi Phaïm-phuï sanh trong coõi trôøi Phaïm-chuùng; cheát trong coõi trôøi Phaïm-chuùng sanh trôû laïi trong coõi trôøi Phaïm-chuùng. Trôøi Phaïm- phuï, trôøi Thieåu-quang, Voâ-löôïng-aùnh saùng, Quang-aâm, Thieåu-tònh, Voâ- löôïng-tònh, Bieán-tònh, A-na-baït-la-giaø, Ñaéc-sanh, Ñaïi-quaû, Hö-khoâng- xöù, Thöùc-voâ-bieân-xöù, Voâ-sôû-höõu-xöù, Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng cuõng nhö vaäy. Cheát trong coõi trôøi Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng sanh trong ñòa nguïc A-tyø. Nhö vaäy trieån chuyeån sanh trong naêm ñöôøng. Boà-taùt quaùn thaáy nhö vaäy roài, sanh taâm ñaïi bi: “Ta ñoái vôùi chuùng sanh khoâng coù lôïi ích gì, tuy giuùp cho caùi vui theá gian, khi vui cuøng toät thì khoå. Vaäy ta haõy laáy caùi vui chôn thöôøng cuûa Nieát-baøn Phaät ñaïo giuùp ích cho taát caû. Laøm sao giuùp ích? Phaûi sieâng naêng ñaïi tinh taán, môùi ñöôïc trí tueä chôn thaät, ñöôïc trí tueä chôn thaät bieát ñöôïc thaät töôùng cuûa caùc phaùp, laáy caùc Ba-la-maät khaùc giuùp thaønh ñeå laøm lôïi ích cho chuùng sanh”, aáy laø Boà-taùt Tinh taán Ba-la-maät. Boà-taùt quaùn thaáy trong loaøi Ngaï quyû bò ñoùi khaùt, hai maét bò truûng saâu, loâng toùc daøi, chaïy ñoâng chaïy taây; neáu muoán chaïy ñeán choã nöôùc thì bò caùc con quyû giöõ nöôùc laáy gaäy saét ñaùnh ñuoåi lui; neáu khoâng coù quyû giöõ gìn thì nöôùc töï nhieân khoâ; hoaëc trôøi coù möa, nöôùc möa hoùa thaønh than. Hoaëc coù loaøi Ngaï quyû thöôøng bò löûa ñoát, nhö luùc kieáp taän, caùc nuùi ñeàu tuoân löûa. Hoaëc coù loaøi Ngaï quyû gaày guoäc chaïy cuoàng, loâng toùc roái loaïn phuû khaép thaân mình. Hoaëc coù loaøi Ngaï quyû thöôøng aên phaân, nöôùc giaûi, nöôùc maét, ñoà nhô, muõi, nöôùc caën baõ röûa raùy, coù khi ñi ñeán ñöùng beân caàu xí rình chôø ñoà baát tònh. Hoaëc coù loaøi Ngaï quyû thöôøng tìm taøn huyeát cuûa saûn phuï ñeå uoáng, thaân hình nhö caây chaùy, coå nhö loã kim; neáu cho noù nöôùc uoáng ngaøn naêm khoâng ñuû. Hoaëc coù loaøi Ngaï quyû töï phaù ñaàu mình,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 16 596

laáy tay moùc naõo maø lieám. Hoaëc coù loaøi Ngaï quyû thaân hình nhö nuùi ñen, bò moùc saét moùc coå, daäp ñaàu caàu thöông xoùt, laïy luïc lính nguïc. Hoaëc coù loaøi Ngaï quyû, ñôøi tröôùc aùc khaåu, öa laáy lôøi thoâ aùc gaây haïi chuùng sanh, thaáy chuùng sanh thì raát oaùn gheùt, nhö troâng thaáy keû thuø. Vì toäi aáy maø bò ñoïa vaøo ñöôøng ngaï quyû chòu voâ löôïng thoáng khoå. Boà-taùt quaùn thaáy taùm ñaïi ñòa nguïc, ñau khoå muoân moái: Thaáy trong ñaïi ñòa nguïc "Hoaït" caùc toäi nhaân ñaáu traùnh nhau, aùc taâm saân giaän tranh giaønh, tay caàm dao beùn chaët cheùm laãn nhau, laáy giaùo daøi ñaâm nhau, laáy chóa saét thoïc nhau; laáy gaäy ñaùnh nhau, laáy ñuøi saét ñaû nhau, daây saét quaán nhau; laáy dao beùn vaèm naùt nhau, laáy moùng tay saét caøo xeù nhau, laáy maùu nôi thaân boâi treùt nhau. Khoå ñoäc böùc thieát meâ man khoâng bieát gì. Do nhaân duyeân cuûa nghieäp tröôùc maø coù ngoïn gioù laïnh thoåi ñeán, lính nguïc keâu leân: "OÂi chao! Toäi nhaân soáng laïi!" Lieàn soáng laïi. Soáng laïi laïi tieáp chòu khoå ñoäc. Do vaäy neân goïi laø ñòa nguïc Hoaït (soáng). Nhöõng chuùng sanh ôû trong ñaây do nhaân duyeân haønh nghieäp ñôøi tröôùc, ham gieát sanh vaät nhö traâu, deâ, caàm thuù. Vì ruoäng vöôøn nhaø cöûa, noâ tyø vôï con, quoác thoå tieàn taøi maø gieát haïi laãn nhau. Do caùc thöù nghieäp baùo gieát haïi nhö vaäy, maø phaûi chòu toäi quaù laém nhö vaäy. Thaáy toäi nhaân trong ñaïi ñòa nguïc "Haéc-thaèng" bò quyû La-saùt hung aùc, nguïc toát, thôï quyû, thöôøng laáy daây saét chaùy ñen ño ñaït toäi nhaân, laáy buùa saét trong nguïc sai ngöôøi ñaün cheùm daøi laøm cho ngaén, ngaén laøm cho daøi; vuoâng laøm cho troøn; troøn laøm cho vuoâng; cheùm ñöùt töù chi, xeûo boû tai muõi, caét rôùt chaân tay, laáy cöa saét cöa xeû chaët ñöùt, phaù phaàn maùu huyeát, thaùi thòt töøng mieáng ñem caân. Nhöõng toäi nhaân naøy do haønh nghieäp nhaân duyeân ñôøi tröôùc hay deøm pha keû trung löông, noùi doái, aùc khaåu, noùi hai löôõi, noùi theâu deät, gieát oan keû voâ toäi, hoaëc laøm söù gian, hung baïo xaâm laêng saùt haïi quaù laém. Do caùc thöù aùc khaåu deøm pha nhö vaäy, neân phaûi chòu toäi aáy. Thaáy trong ñòa nguïc "Hôïp-hoäi" loaøi aùc La-saùt, lính nguïc laøm ra caùc hình thuø traâu, ngöïa, heo, deâ, höôu, nai, choàn, choù, coïp, soùi, sö töû, loaøi luïc baùc, voi lôùn, keân keân, chim caét, chim nhoû. Laøm ra caùc thöù ñaàu chim, ñaàu thuù ñi ñeán nuoát caén, moå xeù, nghieán ngaáu toäi nhaân. Hai nuùi eùp laïi (hôïp hoäi), vaønh saét noùng lôùn eùp nghieán laøm cho thaân toäi nhaân tan naùt, ôû trong coái saét giaõ laøm cho naùt; nhö eùp daàu, eùp nho; ví nhö baõi chieán tröôøng bò daøy xeùo, thòt chöùa thaønh ñoáng, ñaàu chaát nhö nuùi, huyeát chaûy thaønh ao; keân keân, chim caét, coïp soùi laïi tranh nhau caáu xeù. Nhöõng toäi nhaân naøy do nhaân duyeân haønh nghieäp ñôøi tröôùc, hay gieát traâu, ngöïa, heo, deâ, höôu, nai, choàn, thoû, coïp, soùi, sö töû, loaøi luïc baùc, voi lôùn, taøn haïi raát nhieàu ñieåu

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 16 597

thuù nhö vaäây, cho neân bò caùc loaøi ñieåu thuù ñeán laøm haïi laïi. Laïi laáy theá löïc laán aùp, eùp uoång keû heøn keùm, neân phaûi chòu toäi hai nuùi eùp laïi. Tham xeûn, giaän töùc, ngu si, sôï haõi, söû ñoaùn vieäc khinh troïng khoâng theo chaùnh lyù. Hoaëc phaù chaùnh ñaïo, thay ñoåi chaùnh phaùp, neân phaûi chòu voøng saét noùng nghieán naùt, coái saét noùng giaõ tan. Thöù tö, thöù naêm laø ñòa nguïc

“Khieáu-hoaùn, Ñaïi-khieáu-hoaùn”. Toäi nhaân ôû trong ñòa nguïc naøy bò quyû La-saùt, Nguïc toát ñaàu vaøng nhö kim, trong maét tuoân löûa, maëc aùo saét ñoû, thaân thòt cöùng raén, chaïy nhanh nhö gioù, tay chaân daøi to, mieäng buoâng lôøi aùc, duøng chóa ba muõi, teân bay nhö möa, ñaâm baén toäi nhaân, toäi nhaân cuoàng chaïy, cuùi ñaàu caàu xin Ñaïi töôùng quaân buoâng tha moät chuùt, töùc thôøi bò ñöa vaøo ñòa nguïc saét noùng, ngang doïc moät traêm do tuaàn, ñuoåi ñaùnh rong chaïy, chaân ñeàu bò chaùy, môõ tuûy chaûy ra; nhö eùp söõa daàu, gaäy saét ñaùnh ñaàu, ñaàu vôõ naõo chaûy nhö bình söõa; laïi cheùm ñaâm caét loùc, thaân theå naùt tan, roài laïi ñöa vaøo nhaøsaét, trong nhaø khoùi ñen xoâng leân, xoâ ñeø laãn nhau; laïi oaùn haïi laãn nhau, ñeàu noùi: “Sao laïi ñeø eùp ta?” Vöøa muoán tìm ra thì cöûa daõ ñoùng, caát to tieáng gaøo khoùc, aâm vang khoâng ngôùt. Nhöõng ngöôøi naøy do haønh nghieäp nhaân duyeân ñôøi tröôùc ñeàu bôûi ño löôøng gian caân doái, ñoaùn söï phi phaùp, nhaän gôûi khoâng traû, laán hieáp keû thaáp keùm, naõo haïi keû ngheøo cuøng, laøm cho keâu khoùc, phaù thaønh quaùch ngöôøi, phaù xoùm laøng ngöôøi, laøm toån haïi cöôùp boùc, nhaø nhaø oaùn gheùt, caû thaønh keâu la, coù khi löøa bòp doái traù duï doã cho ñi ra roài laïi haïi tieáp. Do caùc nhaân duyeân nhö vaäy, neân phaûi chòu toäi theá aáy. Nhöõng ngöôøi trong ñòa nguïc “Ñaïi-khieáu-hoaùn”, ñeàu laø loaïi ngöôøi baét keû khaùc ôû trong hang maø hun khoùi gieát, ñaây laø nhaø giam ñoùng kín u toái. Hoaëc baét ôû trong hang hun khoùi toái taêm, hun khoùi gieát cheát, hoaëc quaêng keû khaùc xuoáng gieáng maø cöôùp ñoaït taøi saûn ngöôøi. Do caùc nhaân duyeân nhö vaäy, neân phaûi chòu toäi ôû ñòa nguïc Ñaïi-khieáu-hoaùn (keâu la to). Thöù saùu, thöù baûy laø ñòa nguïc “Nhieät, Ñaïi nhieät”. Trong hai ñòa nguïc naøy coù hai caùi vaïc ñoàng lôùn, laø Nan-ñaø vaø Baït-nan-ñaø, chöùa ñaày nöôùc maën soâi, quyû La-saùt, nguïc toát baét toäi nhaân quaêng vaøo trong ñoù, nhö ngöôøi ñaàu beáp naáu thòt. Ngöôøi ôû trong vaïc, ñaàu chuùc xuoáng chaân choûng ngöôïc leân; gioáng nhö naáu ñaäu nhöø naùt, xöông tieát raõ rôøi, da thòt ly taùn, bieát ñaõ naùt roài, laáy ñóa vôùt ra. Do haønh nghieäp nhaân duyeân neân coù ngoïn gioù laïnh thoåi ñeán lieàn soáng laïi; laïi tieáp quaêng vaøo haàm than, hoaëc quaêng trong tro noùng, gioáng nhö caù ra khoûi nöôùc; laïi ñeå treân caùt noùng; laïi laáy maùu muû maø töï naáu nung.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 16 598

Töø trong haàm than laïi boû treân giöôøng löûa, cöôõng eùp baét ngoài; maét, tai, muõi, mieäng vaø caùc loã chaân loâng, taát caû ñeàu boác löûa. Ngöôøi naøy ñôøi tröôùc laøm naõo haïi cha meï, sö tröôûng, Sa-moân, ñoái tröôùc caùc phöôùc ñieàn, ngöôøi toát, böùc naõo laøm cho hoï noùng böùc. Do toäi aáy phaûi chòu toäi ôû ñòa nguïc “Nhieät” noùng. Hoaëc coù ngöôøi laáy caây xaâu ngöôøi nöôùng soáng, hoaëc thieâu ñoát nuùi röøng, ñoàng noäi, laøng xoùm, töôïng Phaät, tinh xaù v.v...; hoaëc xoâ chuùng sanh rôùt trong haàm löûa. Do caùc nhaân duyeân nhö vaäy, phaûi sanh trong ñòa nguïc “Nhieät, Ñaïi nhieät” naøy. Thaáy trong A-tyø ñòa nguïc, doïc ngang boán ngaøn daëm, töôøng saét bao quanh, so vôùi baûy ñòa nguïc treân thì choã naøy raát saâu. Nguïc toát, quyû La-saùt laáy chuøy saét lôùn ñaùnh ñaäp toäi nhaân, nhö thôï reøn ñaäp saét, loät da töø ñaàu ñeán chaân, laáy naêm traêm caùi ñinh ñoùng

vaøo thaân, nhö xeû da traâu, giaèng keùo laãn nhau bò phaù naùt theo tay keùo. Xe löûa saét noùng nghieàn thaân xaùc, ñuoåi vaøo hoá löûa baét oâm than ra laïi ñuoåi vaøo trong soâng phaân soâi noùng, coù truøng ñoäc moû saét, chui vaøo töø ñaèng muõi ra ñaèng chaân, hoaëc chui töø baøn chaân ra ñaèng moàm. Hoaëc ñuoåi vaøo ñöôøng döïng kieám, baøn chaân raùch naùt nhö nhaø beáp naáu thòt; ñao, kieám, giaùo beùn nhoïn bay ñaâm vaøo thaân nhö söông xuoáng laù tuïng, theo gioù rôi xuoáng. Tay, chaân, tai, muõi caùc chi tieát ñeàu bò roùc loät chaët ñöùt rôi xuoáng ñaát, maùu chaûy thaønh ao. Hai con choù döõ lôùn laø Xa-ma vaø Xa-baø-la moàm saét cöùng maïnh, phaù naùt gaân xöông ngöôøi, söùc hôn hoå baùo, maïnh nhö sö töû. Coù röøng gai lôùn, khua ñuoåi toäi nhaân, baét treøo leân caây; khi toäi nhaân leo leân thì gai chæa xuoáng, khi toäi nhaân truït xuoáng thì gai choïc leân. Raén ñoäc lôùn, reát, boø caïp, aùc truøng tranh nhau laïi caén caáu. Chim to moû daøi, moå ñaàu aên oùc. Vaøo soâng nöôùc maën, theo nöôùc chaûy leân xuoáng; khi ra khoûi phaûi ñaïp treân ñaát saét noùng, ñi treân gai saét; hoaëc ngoài treân maùc saét, maùc töø döôùi ñaâm leân, roài laáy keàm vaïch mieäng roùt ñoàng soâi vaøo. Nuoát hoøn saét noùng, vaøo mieäng mieäng tieâu, vaøo coå coå tan, vaøo buïng buïng chaùy, naêm taïng ñeàu tieâu, rôi thaúng xuoáng ñaát, chæ thaáy caûnh xaáu aùc, thöôøng nghe hôi hoâi thoái, thöôøng chaïm xuùc thoâ rít, gaëp toaøn caùc thoáng khoå, meâ man uû ruõ. Hoaëc chaïy cuoàng loaïn xoâng xaùo, hoaëc laån troán quaêng vaát, hoaëc ngaõ nghieâng ñoaï laïc. Ngöôøi naøy ñôøi tröôùc thöôøng taïo troïng toäi nguõ nghòch ñaïi aùc, döùt heát thieän caên, phaùp noùi laø phi phaùp, phi phaùp noùi laø phaùp; thaät noùi laø khoâng thaät, khoâng thaät noùi laø thaät; phaù nhaân phaù quaû, ganh gheùt ngöôøi laønh. Vì caùc toäi aáy, neân vaøo ñòa nguïc A-tyø naøy chòu toäi raát kòch lieät. Coù taùm ñòa nguïc lôùn nhö vaäy. Laïi coù möôøi saùu ñòa nguïc nhoû laøm quyeán thuoäc, ñoù laø nguïc baêng laïnh, taùm nguïc löûa noùng, trong ñoù toäi ñoäc, khoâng theå thaáy nghe.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 16 599

Taùm ñòa nguïc hoûa noùng laø haàm than, phaân noùng, röøng chaùy, röøng göôm, ñöôøng ñao, röøng gai saét, soâng maën, coïc saét aáy laø taùm. Taùm ñòa nguïc baêng laïnh laø AÙn-phuø-ñaø, Ni-la-phuø-ñaø, A-la-ca, A-baø-baø, Haàu-haàu, AÂu-ba-la, Ba-ñaàu-ma, Ñaïi Ba-ñaàu-ma, aáy laø taùm. Neáu phaù giôùi haïnh thanh tònh cuûa phaùp xuaát gia keû cö só khinh reû Phaät ñaïo, hoaëc xoâ chuùng sanh rôùt trong hoá löûa, hoaëc khi maïng chuùng sanh chöa heát maø ñem nöôùng treân löûa, do caùc nhaân duyeân nhö theá, neân bò ñoïa vaøo ñòa nguïc haàm than, löûa chaùy than noùng ñeán goái, thieâu ñoát thaân toäi nhaân. Neáu moùn aên cuûa ruoäng phöôùc töùc laø Sa-moân, Baø-la-moân maø laáy tay baån sôø moù vaøo, hoaëc aên tröôùc, hoaëc laáy vaät baát tònh boû vaøo, hoaëc laáy nöôùc phaân noùng ñoå vaøo thaân ngöôøi ta, phaù tònh maïng laáy taø maïng nuoâi soáng, do caùc nhaân duyeân nhö theá, phaûi ñoïa trong nguïc phaân soâi. Ñòa nguïc phaân soâi roäng saâu nhö nöôùc bieån caû trong ñoù coù loaøi truøng nhoû, moõ saét phaù ñaàu toäi nhaân aên oùc, phaù xöông aên tuûy. Neáu thieâu ñoát coû caây, laøm thöông haïi caùc loaøi truøng, hoaëc ñoát röøng saên baén gaây haïi raát nhieàu, do caùc nhaân duyeân nhö theá,

phaûi ñoïa trong ñòa nguïc röøng chaùy, löûa chaùy coû caây ñeå ñoát toäi nhaân. Neáu caàm dao kieám tranh ñaáu, gieát haïi, hoaëc chaët caây ñeå baùo oaùn cuõ, hoaëc ngöôøi ñem loøng trung tín thaønh thaät khuyeán caùo, laïi bí maät cuøng nhau haõm haïi, do caùc nhaân duyeân nhö theá, phaûi ñoïa trong ñòa nguïc röøng göôm. Toäi nhaân vaøo trong ñòa nguïc naøy gioù thoåi laø göôm cheùm, chaët tay chaân, tai muõi ñeàu bò rôi ruïng, Khi aáy trong röøng coù chim caét, choù döõ tranh nhau aên thòt. Neáu laáy dao beùn ñaâm ngöôøi, hoaëc coïc goã, hay laáy thöông ñao ñaùnh gieát ngöôøi, hoaëc caét ñöùt ñöôøng saù, phaù saäp caàu coáng, phaù chaùnh phaùp chaùnh ñaïo, chæ baøy phi phaùp phi ñaïo, do caùc nhaân duyeân nhö theá, phaûi ñoïa trong ñòa nguïc ñöôøng ñao, ôû choã ñöôøng heïp vaùch cao, döïng ñao beùn baét toäi nhaân ñi treân aáy maø qua. Hoaëc phaïm taø daâm, xaâm phaïm phuï nöõ ngöôøi ta, ham höôûng thuù vui xuùc chaïm, do caùc nhaân duyeân nhö theá, phaûi ñoïa trong ñòa nguïc röøng gai saét, caây gai cao moät do tuaàn, treân coù raén ñoäc lôùn hoùa thaønh thaân gaùi ñeïp, goïi toäi nhaân treøo leân cuøng höôûng vui. Nguïc toát ñuoåi baét treøo leân, gai ñeàu chóa xuoáng ñaâm suoát toäi nhaân vaøo xöông thaáu tuûy. Khi ñaõ ñeán treân caây, hoùa nöõ lieàn trôû laïi thaân raén, phaù ñaàu ruùc vaøo buïng toäi nhaân moi thaønh hang loã nôi nôi ñeàu bò phaù naùt, boãng trôû laïi thaønh thaân theå bính phuïc, hoaù nöõ laïi ôû döôùi caây goïi xuoáng, nguïc toát laáy cung teân baén leân, keâu phaûi truït xuoáng, gai laïi choïc ngöôïc leân. Khi ñaõ xuoáng ñeán ñaát, thaân hoùa nöõ trôû laïi laøm raén ñoäc, phaù thaân toäi nhaân. Nhö vaäy, laâu laâu töø röøng gai saét noùng ñi ra, xa thaáy nöôùc soâng trong

maùt eâm aû chaïy ñeán bôi loäi vaøo thì bieán thaønh nöôùc maën soâi noùng, toäi nhaân ôû trong ñoù choác laùt da thòt raõ rôøi, xöông döïng ñöùng trong nöôùc, quyû La-saùt laáy xoa moùc ra ñem boû treân bôø. Ngöôøi naøy do nhaân duyeân haønh nghieäp ñôøi tröôùc taøn saùt loaøi thuûy taùnh, hoaëc xoâ ngöôøi, caùc chuùng sanh chìm vaøo trong nöôùc, hoaëc neùm vaøo nöôùc soâi, nöôùc baêng. Do caùc nhaân duyeân aùc nghieäp nhö vaäy, neân phaûi chòu toäi aáy. Hoaëc ôû ñòa nguïc Coïc ñoàng, Nguïc toát, La-saùt hoûi caùc toäi nhaân: “Ngöôi töø ñaâu ñeán?” Ñaùp: “Toâi ñau khoå meâ man khoâng roõ töø ñaâu ñeán, chæ lo ñoùi khaùt”. Khi aáy neáu noùi khaùt, thì nguïc ñoàng lieàn ñuoåi toäi nhaân baét ngoài treân coïc ñoàng noùng, laáy keàm saét caïy mieäng, roùt nöôùc ñoàng soâi vaøo. Neáu noùi ñoùi thì baét ngoài treân coïc ñoàng nuoát hoaøn saét noùng, vaøo mieäng mieäng tieâu, vaøo coå coå tan, vaøo buïng buïng chaùy, naêm taïng tieâu hoaïi, rôi thaúng xuoáng ñaát. Ngöôøi naøy vì nhaân duyeân cuûa caùc haønh nghieäp ñôøi tröôùc, hay troäm cöôùp taøi saûn cuûa ngöôøi khaùc ñeå cung caáp cho mieäng mình. Coù ngöôøi xuaát gia ñoâi khi giaû beänh ñeå caàu tìm daàu, söõa, ñöôøng pheøn cho nhieàu, hoaëc khoâng trì giôùi, khoâng tham thieàn, khoâng coù trí tueä maø laõnh thoï nhieàu vaät thí cuûa ngöôøi, hoaëc aùc khaåu laøm toån thöông ngöôøi, do caùc nhaân duyeân haønh nghieäp ñôøi tröôùc nhö vaäy, phaûi ñoïa vaøo ñòa nguïc Coïc ñoàng. Neáu ngöôøi ñoïa vaøo ñòa nguïc AÙt-phuø-ñaø, choã naøy chöùa baêng laïnh, gioù ñoäc thoåi ñeán laøm cho caùc toäi nhaân da loâng xeù ruïng, gaân thòt ñöùt maát, xöông phaù tuûy loøi, lieàn cöùng

trôû laïi chòu toäi nhö luùc ñaàu. Ngöôøi naøy vì nhaân duyeân cuûa haønh nghieäp ñôøi tröôùc, thaùng reùt loät da ngöôøi, hoaëc troäm cöôùp cuûi löûa cuûa ngöôøi ñang laïnh coùng, hoaëc laøm aùc long saân ñoäc töùc giaän ñoå möa ñaù lôùn, baêng reùt haïi ngöôøi, hoaëc khinh deã Phaät vaø ñeä töû Phaät, ngöôøi trì giôùi, hoaëc boán nghieäp cuûa mieäng gaây caùc troïng toäi, do caùc nhaân duyeân nhö vaäy, phaûi ñoïa vaøo trong ñòa nguïc AÙt-phuø-ñaø. Ñòa nguïc Ni-la-phuø-ñaø cuõng nhö vaäy. ÔÛ AÙt-phuø-ñaø ñoâi khi coù giaùn ñoaïn taïm ñöôïc nghæ ngôi, coøn ôû Ni-la-phuø-ñaø khoâng giaùn ñoaïn, khoâng coù luùc nghæ ngôi. Ba ñòa nguïc A-baø-baø, A-la-la, Haàu-haàu gioù reùt run khoùa mieäng khoâng môû ñöôïc. Nhaân tieáng keâu reân aáy maø ñaët teân nguïc. Trong ñòa nguïc AÂu-ba-la baêng reùt thaám khaép, tôï nhö hoa sen xanh. Nguïc Ba-ñaàu-ma hình traïng nhö hoa sen ñoû. Nguïc Ñaïi Ba-ñaàu-ma, truù xöù cuûa Caâu-giaø-ly ôû trong ñoù. Ngöôøi coù trí nghe nhö vaäy kinh haõi noùi: “OÂi cha! Vì voâ minh tham aùi saân nhueá môùi phaûi chòu khoå naøy!” Ñöôïc ra roài laïi vaøo, khoâng cuøng khoâng thoâi. Boà-taùt thaáy theá suy nghó nhö vaày: “Nhaân duyeân cuûa nghieäp khoå naøy ñeàu laø do caùc phieàn naõo voâ minh taïo taùc, ta phaûi tinh taán sieâng tu Luïc ñoä, nhoùm caùc coâng ñöùc ñeå

döùt tröø caùc khoå cuûa chuùng sanh trong naêm ñöôøng, höng phaùt loøng thöông lôùn, taêng theâm tinh taán, nhö thaáy cha meï mình ôû trong nhaø giam toái taêm bò tra khaûo ñaùnh ñaäp thì lo buoàn muoân moái, tìm caùch caàu cöùu, taâm khoâng lôi boû”. Boà-taùt thaáy caùc chuùng sanh chòu khoå trong naêm ñöôøng töôûng ñoù laø cha meï, cuõng nhö theá. Laïi nöõa, Boà-taùt tinh taán, ñôøi ñôøi sieâng tu caàu caùc taøi baûo boá thí cho chuùng sanh, taâm khoâng bieáng nhaùc pheá boû. Töï coù cuûa caûi coù theå cho heát, taâm cuõng khoâng bieáng nhaùc. Laïi nöõa, tinh taán trì giôùi, hoaëc giôùi lôùn giôùi nhoû, heát thaûy ñeàu thoï, heát thaûy ñeàu trì, khoâng huûy khoâng phaïm, lôùn baèng loâng toùc, giaû söû coù traùi phaïm, lieàn phaùt loà saùm hoái ngay töø ñaàu, khoâng che giaáu. Laïi nöõa, sieâng tu nhaãn nhuïc, neáu ngöôøi duøng dao gaäy ñaùnh haïi, maéng nhieác huûy nhuïc, hay cung kính cuùng döôøng, taát caû ñeàu nhaãn, khoâng thoï nhaän, khoâng dính maéc, cuõng khoâng nghi ngôø hoái haän, taâm khoâng thoái maát ñoái vôùi phaùp saâu xa. Laïi nöõa, chuyeân tinh moät loøng, tu caùc thieàn ñònh coù theå truï vöõng, coù theå hoïc taäp, ñöôïc Boán taâm voâ löôïng, Naêm thaàn thoâng, Taùm thaéng xöù, Taùm boäi xaû, vaø Möôøi Nhaát thieát xöù, ñuû caùc coâng ñöùc, ñöôïc Boán nieäm xöù vaø tam muoäi caùc Boà-taùt thaáy Phaät. Laïi nöõa, Boà-taùt tinh taán caàu phaùp, thaân taâm khoâng giaûi ñaõi, sieâng naêng noã löïc cuùng döôøng phaùp sö caùc thöù cung kính cung caáp, sai söû, khoâng heà traùi loãi, cuõng khoâng pheá boû thoái lui, khoâng tieác thaân maïng, chæ vì phaùp tuïng ñoïc, hoûi ñaùp; ñaàu ñeâm, giöõa ñeâm, cuoái ñeââm tö duy öùc nieäm, truø löôïng phaân bieät, tìm nhaân duyeân cuûa noù, choïn löïa choã ñoàng, choã dò ñeå bieát thaät töôùng. Ñoái vôùi heát thaûy caùc phaùp töï töôùng, dò töôùng, toång töôùng, bieät töôùng, nhaát töôùng, höõu töôùng, voâ töôùng nhö thaät töôùng vaø voâ löôïng trí tueä cuûa chö Phaät, Boà-taùt, taâm khoâng thoái

khoâng maát; aáy goïi laø Boà-taùt tinh taán. Do caùc nhaân duyeân nhö vaäy, coù theå laøm phaùt sanh, coù theå laøm thaønh töïu caùc thieän phaùp, cho neân goïi laø tinh taán Ba-la-maät. Nghóa chöõ Ba-la-maät nhö tröôùc ñaõ noùi. Laïi nöõa, Boà-taùt tinh taán thì goïi laø Tinh taán Ba-la-maät, coøn ngöôøi khaùc khoâng tinh taán thì khoâng goïi laø Tinh taán Ba-la-maät. Hoûi: Theá naøo laø tinh taán ñöôïc vieân maõn, cuï tuùc? Ñaùp: Sanh thaân, phaùp taùnh thaân cuûa Boà-taùt ñeàu coù theå ñaày ñuû coâng ñöùc, aáy laø Tinh taán Ba-la-maät vieân maõn cuï tuùc. Nghóa chöõ "Maõn tuùc" nhö treân ñaõ noùi vì thaân vaø taâm tinh taán khoâng pheá boû vaäy. Hoûi: Tinh taán laø moät taâm sôû phaùp, sao trong kinh goïi laø thaân tinh taán?

Ñaùp: Tinh taán tuy laø moät taâm sôû phaùp, maø töø thaân löïc xuaát hieän, neân goïi laø thaân tinh taán. Nhö thoï laø moät taâm sôû phaùp, maø thoï töông öng vôùi naêm thöùc, goïi laø thaân thoï, thoï töông öng vôùi yù thöùc, goïi laø taâm thoï. Tinh taán cuõng nhö vaäy, do thaân löïc sieâng tu, hoaëc hay boá thí, mieäng tuïng lôøi phaùp, hoaëc giaûng thuyeát phaùp... Tinh taán nhö vaäy, goïi laø thaân tinh taán. Laïi nöõa, thöïc haønh boá thí, trì giôùi, aáy laø thaân tinh taán. Thöïc haønh nhaãn nhuïc, thieàn ñònh, trí tueä aáy laø taâm tinh taán. Laïi nöõa, sieâng tu vieäc beân ngoaøi, aáy laø thaân tinh taán. Töï chuyeân tinh beân trong, aáy laø taâm tinh taán. Thoâ tinh taán goïi laø thaân, teá tinh taán goïi laø taâm. Tinh taán vì phöôùc ñöùc goïi laø thaân, tinh taán vì trí tueä goïi laø taâm. Neáu Boà-taùt töø khi môùi phaùt taâm cho ñeán khi chöùng ñöôïc voâ sanh nhaãn, ôû khoaûng khoâng gian aáy goïi laø thaân tinh taán, vì sanh thaân chöa xaû. Khi chöùng ñöôïc voâ sanh nhaãn, xaû nhuïc sanh thaân, ñöôïc phaùp taùnh thaân, cho ñeán khi thaønh Phaät, aáy laø taâm tinh taán. Laïi nöõa, Boà-taùt khi môùi phaùt taâm, vì coâng ñöùc chöa ñuû neân gieo ba nhaân duyeân phöôùc baùo laø boá thí, trì giôùi, thieän taâm, daàn daàn ñöôïc phöôùc baùo ñem thí cho chuùng sanh, chuùng sanh vaãn chöa ñöôïc ñaày ñuû, laïi roäng tu phöôùc, phaùt taâm ñaïi bi: "Heát thaûy chuùng sanh khoâng ñuû cuûa caûi, gaây nhieàu toäi aùc, ta ñem chuùt cuûa khoâng theå laøm cho ñaày ñuû ñöôïc yù hoï, yù hoï raát baát maõn, thì hoï khoâng theå sieâng naêng laõnh thoï giaùo hoùa, khoâng laõnh thoï ñaïo giaùo thì khoâng theå giaûi thoaùt sanh, giaø, beänh, cheát. Vaäy ta phaûi taïo phöông tieän lôùn, cung caáp cuûa caûi cho ñaày ñuû!" Beøn vaøo bieån caû, tìm caùc baùu laï, ñaïp nguy nan leo leân nuùi ñeå tìm thuoác hay, vaøo hang ñaù saâu ñeå tìm vaät laï, nhöïa ñaù, traân baûo ñeå cung caáp cho chuùng sanh. Hoaëc laøm nhö Taùt-ñaø-baø (Sadaøprarudita = Taùt-ñaø-ba-luaân: Thöôøng-ñeà Boà-taùt) sieâng caàu taøi baûo ñeå boá thí cho chuùng sanh maø maïo qua ñöôøng hieåm, giaëc cöôùp, sö töû, hoả lang, aùc thuù vaãn khoâng cho laø naïn. Coû thuoác, chuù thuaät coù theå laøm cho ñoàng bieán thaønh vaøng. Caùc thöù bieán hoùa nhö vaäy, laøm thaønh taøi vaät vaø vaät voâ chuû töø boán phöông ñem caáp cho chuùng sanh, aáy laø thaân tinh taán. Ñöôïc naêm thaàn thoâng, coù theå töï bieán hoùa laøm caùc moùn aên ngon, hoaëc leân trôøi laáy thöùc aên töï nhieân, nhö vaäy goïi laø taâm tinh taán. Chöùa caùc moùn taøi vaät ñeå boá thí, aáy laø thaân tinh taán. Do ñöùc boá thí aáy maø ñeán ñöôïc Phaät ñaïo, aáy laø taâm tinh taán. Sanh thaân Boà-taùt tu saùu Ba-la-maät laø

thaân tinh taán. Phaùp taùnh thaân Boà-taùt tu saùu Ba-la-maät, aáy laø taâm tinh taán (chöa ñöôïc phaùp thaân thì taâm theo thaân, ñaõ ñöôïc phaùp thaân thì taâm khoâng theo thaân, thaân taâm khoâng hai). Laïi nöõa, trong heát thaûy phaùp ñeàu ñöôïc thaønh töïu, khoâng tieác thaân maïng, aáy laø thaân tinh taán. Khi caàu heát caû thieàn ñònh, trí tueä, taâm khoâng

bieáng nhaùc moûi meät, aáy laø taâm tinh taán. Laïi nöõa, thaân tinh taán laø chòu moïi söï sieâng naêng khoå nhoïc, khoâng bao giôø bieáng nhaùc, pheá boû. Nhö noùi: Vua Phaïm-ma-ñaït nöôùc Ba-la-naïi ñi daïo saên trong röøng thaáy hai baày nai, moãi baày ñeàu coù chuû, moãi chuû coù baày nai naêm traêm con. Moät chuû coù thaân saéc baûy baùu, aáy laø Boà-taùt Thích- ca Vaên, moät chuû laø Ñeà-baø-ñaït-ña. Boà-taùt Chuùa nai thaáy ñaïi chuùng cuûa vua ngöôøi gieát haïi tuyø tuøng cuûa nai, môùi khôûi taâm ñaïi bi ñi thaúng tröôùc vua ngöôøi, vua ngöôøi ñua nhau baén, teân bay nhö möa. Vua ngöôøi thaáy nai aáy cöù ñi thaúng ñeán mình khoâng chuùt sôï seät, huùy kî, lieàn ra leänh cho keû tuøy tuøng thu cung teân laïi, khoâng ñöôïc laøm döùt maát yù muoán ñi ñeán cuûa chuùa nai kia. Chuùa nai khi ñaõ ñeán, quyø xuoáng thöa vôùi vua ngöôøi raèng: “Vua chæ vì duïc laïc du hyù laø vieäc nhoû maø baày nai trong moät luùc ñeàu phaûi chòu cheát khoå. Neáu vì cung caáp coã aên ngon thì chuùng toâi seõ töï chia phieân moãi ngaøy ñöa ñeán moät con nai ñeå cung caáp vaøo nhaø beáp vua”. Vua khen lôøi aáy, chaáp thuaän theo yù Nai. Baáy giôø chuùa cuûa hai baày nai hoïp laïi chia phieân cöù tuaàn töï moãi baày ngaøy noäp moät con. Trong baày nai cuûa Ñeà-baø-ñaït-ña coù con ñang mang thai, ñeán phieân phaûi toáng noäp, ñeán thöa vôùi chuùa noù raèng: “Ngaøy nay thaân toâi phaûi noäp vaøo choã cheát, nhöng toâi ñang mang ñöùa con trong buïng, khoâng phaûi ñeán phieân noù, xin duõ loøng lieäu lyù, ñeå cho keû cheát ñöôïc ñuùng phieân, keû soáng khoâng bò xaâm laïm”. Chuùa nai noåi giaän noùi: “Ai khoâng tieác maïng, ñeán phieân chò phaûi ñi, ñaâu ñöôïc thoaùi thaùc!” Nai meï suy nghó: “Chuùa ta baát nhaân, khoâng leõ tha thöù, khoâng chòu xeùt lôøi ta, noùng giaän ngang traùi, khoâng ñeå ta thöa noùi gì nöõa”. Lieàn ñi ñeán choã Boà-taùt Chuùa nai, ñem tình thaät thöa ñuû. Chuùa hoûi nai raèng: “Chuùa ngöôi noùi theá naøo?” Nai ñaùp: “Chuùa toâi baát nhaân, khoâng thaáy lieäu lyù maø chæ thaáy noùng giaän. Ñaïi nhaân laø nhaân töø khaép heát thaûy, cho neân toâi ñeán quy maïng. Nhö toâi ngaøy nay, trôøi ñaát tuy roäng maø khoâng bieát nôi naøo ñeå caùo maùch”. Boà-taùt suy nghó: “Ñaây raát ñaùng thöông, neáu ta khoâng lieäu lyù thì ñöùa con kia seõ bò gieát oan uoång! Neáu chaúng phaûi phieân maø laïi sai khieán thì chöa ñeán phieân laøm sao sai khieán ñöôïc, chæ coù ta phaûi thay theá ñoù thoâi”. Suy nghó ñaõ chaéc chaén, lieàn töï ñi noäp mình, baûo nai meï trôû lui: “Ta nay thay theá cho ngöôi, chôù coù lo buoàn”. Nai chuùa ñi thaúng ñeán cöûa vua, moïi ngöôøi troâng thaáy, laáy laøm laï: “Sao noù töï ñi ñeán!” Ñem chuyeän thöa laïi vua, vua cuõng laáy laøm laï, baûo ñi ñeán tröôùc maët hoûi raèng: “Caùc con nai ñaõ tieät heát caû hay sao maø ngöôi ñeán?” Chuùa nai ñaùp: “Ñaïi vöông nhaân töø ñeán khaép baày nai, khoâng cho ai xaâm phaïm, neân chæ coù ñoâng ñuùc, ñaâu coù tieät

heát ñöôïc! Toâi vì trong baày nai khaùc coù moät con nai ñang mang thai, saép sanh con maø ñeán phieân phaûi thaân ñöa ñeán dao thôùt thì ñöùa con kia phaûi maát maïng luoân neân ñeán caùo baøy vôùi toâi, toâi nghó neáu sai caùc con nai chöa ñeán phieân ñi theá cuõng khoâng ñöôïc, neáu ñeå noù trôû veà maø khoâng cöùu ñöôïc thì coù khaùc gì caây ñaù! Thaân naøy khoâng bao laâu chaéc khoâng khoûi cheát, neáu thöông xoùt cöùu vôùt khoå aùch thì coâng ñöùc voâ löôïng. Neáu ngöôøi khoâng coù töø taâm thì ñaâu khaùc hoå lang". Vua nghe lôøi aáy lieàn töø choã ngoài ñöùng daäy maø noùi keä raèng: Ta thaät laø suùc sanh, Goïi laø nai ñaàu ngöôøi. Ngöôi tuy laø thaân nai Goïi laø ngöôøi ñaàu nai. Laáy lyù ñeå maø noùi, Khoâng laáy hình laøm ngöôøi. Neáu coù taâm töø hueä, Tuy thuù, thaät laø ngöôøi. Ta baét ñaàu töø nay, Khoâng aên moïi thöù thòt, Ta thí ñieàu khoâng sôï, Vaø ñeå an yù ngöôøi. Caùc con nai ñöôïc ôû yeân, vua ñöôïc tieáng nhaân töø tin töôûng. Laïi nöõa, nhö Phaïm-chí AÀi Phaùp, möôøi hai tuoåi ñi khaép coõi Dieâm- phuø-ñeà caàu bieát Thaùnh phaùp maø khoâng ñöôïc, vì gaëp luùc khoâng coù Phaät. Phaät phaùp cuõng taän heát. Coù moät Baø-la-moân noùi: "Ta coù moät baøi keä Thaùnh phaùp, neáu thaät yeâu phaùp ta seõ cho ngöôi". Ñaùp: "Thaät yeâu phaùp!" Baø-la- moân noùi: "Neáu thaät yeâu phaùp, haõy laáy da ngöôi laøm giaáy, xöông ngöôi laøm buùt, laáy maùu ñeå cheùp thì ta seõ cho ngöôi". Lieàn ñuùng nhö lôøi aáy, phaù xöông loät da, laáy maùu ñeå cheùp keä: Nhö phaùp neân tu haønh, Phi phaùp khoâng neân thoï, Ñôøi naøy vaø ñôøi sau, Ngöôøi haønh phaùp an oån. Laïi nöõa, xöa löûa ñoàng ñoát chaùy röøng, trong röøng coù moät con tró, töï löïc sieâng naêng bay vaøo trong nöôùc, nhuùng öôùt loâng caùnh ñem veà daäp taét löûa lôùn, löûa to nöôùc ít, bay ñi bay laïi meät nhoïc khoâng laáy laøm khoå. Khi aáy thieân Ñeá-thích ñi ñeán hoûi raèng: "Ngöôi laøm gì vaäy?" Ñaùp: "Toâi cöùu röøng naøy, vì thöông xoùt chuùng sanh, röøng naøy laø choã roäng raõi coù boùng rôïp, nuoâi soáng maùt meû an oån caùc chuûng loaïi vaø caùc toân thaân cuûa toâi cuøng

caùc chuùng sanh ñeàu nöông nhôø nôi ñaây. Toâi coù thaàn löïc, ñaâu ñöôïc bieáng nhaùc maø khoâng cöùu". Ñeá-thích hoûi: "Ngöôi thaät tinh taán, nhö vaäy phaûi ñeán bao laâu?" Tró ñaùp: "Ñeán cheát laø kyø haïn". Ñeá-thích noùi: "Taâm ngöôi tuy nhö vaäy, laáy chi laøm chöùng maø bieát?" Lieàn töï theä nguyeän: "Taâm toâi chí thaønh, neáu chôn thaät khoâng hö doái, thì löûa lieàn daäp taét". Khi aáy trôøi Tònh-cö bieát theä nguyeän cuûa Boà-taùt, lieàn laøm cho löûa taét, neân töø xöa ñeán nay, chæ coù ñoäc nhaát röøng naøy töôi toát, khoâng bò löûa chaùy. Caùc haønh ôû ñôøi tröôùc nhö vaäy, vieäc khoù laøm maø laøm khoâng tieác thaân maïng, quoác taøi, vôï con, voi ngöïa, baûy baùu, ñaàu maét, tuûy naõo, sieâng boá thí khoâng bieát meät. Nhö ñaõ noùi Boà-taùt vì caùc chuùng sanh maø trong moät ngaøy ngaøn laàn cheát ngaøn laàn soáng. Gioáng nhö tinh taán boá thí, thöïc haønh trì giôùi, nhaãn nhuïc, thieàn ñònh, trí tueä Ba-la-maät cuõng tinh taán nhö vaäy. Caùc töôùng nhaân duyeân noùi ôû trong kinh Boà-taùt Boån Sanh aáy, cuõng laø thaân tinh taán. Ñoái vôùi caùc

thieän phaùp, tu haønh tin vui, khoâng sanh nghi ngôø hoái haän, khoâng bieáng nhaùc moûi meät, theo caùc baäc Thaùnh Hieàn xuoáng ñeán phaøm phu, caàu phaùp khoâng nhaøm chaùn, nhö bieån nuoát doøng soâng, aáy laø taâm tinh taán cuûa Boà-taùt. Hoûi: Taâm khoâng bieát nhaøm ñuû, vieäc aáy khoâng ñuùng. Vì sao? Neáu vieäc caàu ñaõ thaønh töïu, öôùc nguyeän ñaõ vieân maõn, thì neân bieát nhaøm ñuû, neáu bieát lyù khoâng theå caàu, söï khoâng theå thaønh bieän, thì cuõng neân buoâng boû, chôù sao laïi thöôøng khoâng bieát nhaøm ñuû? Nhö ngöôøi ñaøo gieáng tìm suoái; duïng coâng caøng nhieàu caøng khoâng thaáy daáu hieäu nöôùc, thì phaûi neân ngöøng boû; cuõng nhö ñi ñöôøng ñaõ ñeán choã ôû roài thì khoâng coøn ñi nöõa, chöù sao laïi thöôøng khoâng bieát nhaøm chaùn ñuû? Ñaùp: Boà-taùt tinh taán khoâng theå laáy vieäc theá gian ví duï so saùnh, nhö ñaøo gieáng söùc ít thì khoâng theå coù nöôùc, chöù chaúng phaûi khoâng nöôùc. Neáu choã naøy khoâng coù, caùc choã khaùc aét coù, nhö coù choã ñeán chaéc chaén laø caàu ñeán Phaät, ñeán khoâng nhaøm chaùn, daïy ngöôøi khoâng bieát meät moûi, cho neân noùi khoâng nhaøm chaùn. Laïi nöõa, Boà-taùt tinh taán, chí nguyeän roäng lôùn, theä ñoä heát thaûy, chuùng sanh voâ cuøng taän, cho neân tinh taán cuõng khoâng cuøng taän. OÂng noùi vieäc xong roài phaûi ngöng. Vieäc aáy khoâng ñuùng. Tuy ñaõ ñöôïc ñeán Phaät, maø chuùng sanh chöa ñoä heát thì chaúng neân ngöøng nghæ. Ví nhö töôùng löûa neáu khoâng taét thì luoân luoân chaùy. Boà-taùt tinh taán cuõng nhö vaäy, chöa vaøo dieät ñoä thì luoân luoân khoâng ngöøng nghæ. Do vaäy trong möôøi taùm phaùp baát coïng, hai phaùp laø duïc vaø tinh taán thöôøng tu taäp (laø duïc voâ yeåm vaø tinh taán voâ yeåm). Laïi nöõa, Boà-taùt khoâng truù phaùp maø truù trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät,

khoâng boû tinh taán, aáy laø Boà-taùt tinh taán chöù khoâng phaûi Phaät tinh taán. Laïi nöõa, Boà-taùt khi chöa ñöôïc Boà-taùt ñaïo, vôùi thaân sanh töû ñem vieäc toát maø thí cho chuùng sanh, chuùng sanh laïi ñem vieäc khoâng toát gia haïi Boà-taùt. Hoaëc coù chuùng sanh, Boà-taùt khen ngôïi laïi ñem lôøi huûy nhuïc, Boà-taùt cung kính laïi ñem taâm khinh maïn, Boà-taùt thöông töôûng laïi ñi tìm loãi Boà-taùt, möu toan laøm thöông toån. Caùc chuùng sanh khoâng coù theå löïc ñeán gaây phieàn naõo Boà-taùt, Boà-taùt ñoái vôùi caùc chuùng sanh aáy, phaùt theä nguyeän roäng lôùn: “Ta ñaéc Phaät ñaïo coát ñeå ñoä caùc chuùng sanh aùc hôn trong söï aùc aáy, ñoái vôùi caùc aùc aáy, sanh taâm ñaïi bi, khoâng giaûi ñaõi, ví nhö töø maãu thöông con mình beänh, lo nghó khoâng döùt. Töôùng traïng nhö vaäy, aáy laøBoà-taùt tinh taán. Laïi nöõa, khi haønh Boá thí Ba-la-maät, nhöõng keû ñi xin töø möôøi phöông ñeán muoán caàu xin, caùi khoâng ñaùng xin cöù ñeán xin, vaø nhöõng vaät heä troïng khoù xaû thí, noùi vôùi Boà-taùt: “Cho toâi hai maét, cho toâi ñaàu oùc, xöông tuûy, vôï con yeâu quyù vaø caùc traân baûo quyù giaù...” Nhöõng vaät khoù xaû thí nhö vaäy, keû ñi xin cöù naøi xin cho ñöôïc, maø taâm Boà-taùt vaãn baát ñoäng, khoâng khôûi yù keo kieät, saân haän, khoâng sanh taâm nghi ngaïi maø chæ moät loøng vì Phaät ñaïo neân boá thí. Ví nhö nuùi Tu-di, gioù boán phöông thoåi ñeán khoâng laøm lay ñoäng ñöôïc. Caùc töôùng traïng nhö vaäy, goïi laø Tinh taán Ba-la-maät. Laïi nöõa,

Boà-taùt tinh taán laø tu ñuû caû naêm Ba-la-maät kia, aáy laø Tinh taán Ba-la-maät. Hoûi: Coù ngöôøi ñeán xin ba y, vaø bình baùt, neáu cho thì phaù giôùi. Vì sao? Vì Phaät khoâng cho pheùp, neáu cho thì phaù Ñaøn Ba-la-maät. Nhö vaäy tinh taán laøm sao maø thöïc haønh ñuû caû naêm Ba-la-maät kia? Ñaùp: Neáu Boà-taùt môùi tu thì khoâng theå moät ñôøi moät thôøi thöïc haønh ñuû caû naêm Ba-la-maät. Ví nhö khi Boà-taùt thöïc haønh Ñaøn Ba-la-maät, thaáy Coïp ñoùi quaù muoán aên con noù, baáy giôø Boà-taùt phaùt taâm ñaïi bi, lieàn ñem thaân thí cho. Cha meï Boà-taùt vì maát con mình, öu saàu aùo naõo, hai maét bò muø. Cho coïp gieát, Boà-taùt cuõng phaûi maéc toäi, vì khoâng truø tính cha meï öu khoå, vaø Coïp maéc toäi gieát nhöng chæ vì muoán ñaày ñuû Ñaøn Ba-la-maät, töï ñöôïc phöôùc ñöùc. Laïi nhö Tyø-kheo trì giôùi, tuøy theo söï khinh troïng, ñuoåi caùc ngöôøi phaïm giôùi, ngöôøi bò ñuoåi aâu saàu phieàn naõo, nhöng chæ muoán trì giôùi, khoâng thöông söï khoå cuûa ngöôøi kia. Hoaëc coù khi thöïc haønh Baùt-nhaõ theá tuïc, döùt taâm töø bi, nhö Boà-taùt Thích-ca Maâu-ni kieáp tröôùc laøm Thaùi töû cuûa ñaïi Quoác vöông, Vöông phuï, coù ngöôøi thaày Phaïm chí ñeán doái gaït laø khoâng aên nguõ coác, moïi ngöôøi tin theo cung kính cho laø kyø laï. Thaùi töû suy nghó: "Con ngöôøi coù töù chi, phaûi nhôø aên nguõ coác nuoâi soáng maø ngöôøi naøy

khoâng aên, chaéc laø quanh co ñeå laáy loøng ngöôøi chöù khoâng phaûi thaät". Cha meï baûo con: "Ngöôøi naøy tinh taán neân khoâng aên, ñoù laø ñieàu hieám coù treân ñôøi, con sao quaù ngu maø khoâng cung kính?". Thaùi töû ñaùp: "Xin teá nhò löu yù ngöôøi naøy, khoâng bao laâu chöùng nghieäm seõ töï baïi loä ra". Baáy giôø Thaùi töû tìm ñeán choã ngöôøi aáy ôû trong röøng, hoûi keû chaên traâu trong röøng: "Ngöôøi aáy aên nhöõng thöù gì?" Keû chaên traâu ñaùp: "Ngöôøi aáy nöûa ñeâm aên ít nhieàu vaùng söõa ñeå toaøn maïng". Thaùi töû bieát theá roài trôû veà cung muoán ñöa ra söï chöùng nghieäm aáy, lieàn laáy caùc thöù thuoác xoå öôùp vaøo Hoa sen xanh, saùng ngaøy Phaïm chí ñi vaøo cung ngoài beân vua, Thaùi töû tay caàm Hoa sen aáy ñeán cuùng döôøng, vaùi chaøo xong trao hoa cho Phaïm chí. Phaïm chí vui möøng nghó raèng: "Vua vaø phu nhaân lôùn nhoû trong ngoaøi ñeàu phuïng söï ta, chæ coù Thaùi töû khoâng tin töôûng cung kính, maø nay ñem hoa ñeïp cuùng döôøng, thaät quaù toát khoâng löôøng! Ñöôïc hoa ñeïp aáy roài, vì kính ngöôøi ñaõ cuùng döôøng cho mình, neân ñöa hoa leân muõi ngöûi, hôi thuoác trong hoa ñi vaøo buïng, giaây laùt thuoác haønh trong buïng, muoán tìm choã ñi xoå. Thaùi töû noùi: "Phaïm chí khoâng aên, vì sao ñeán nhaø xí?" Baét gaáp ñi, giaây laùt möûa ôû beân vua, trong ñoù thaáy toaøn laø vaùng söõa. Chöùng nghieäm ñaõ roõ raøng, vua vaø phu nhaân môùi bieát noù doái traù. Thaùi töû noùi: "Ngöôøi naøy laø giaëc thaät! Vì caàu danh maø doái gaït caû moät nöôùc". Nhö vaäy thöïc haønh Baùt-nhaõ theá tuïc, chæ muoán caàu ñaày ñuû trí tueä maø xaâm phaïm ñeán loøng thöông, khoâng sôï ngöôøi ta giaän. Hoaëc coù khi Boà-taùt thöïc haønh Baùt-nhaõ xuaát theá gian, ñoái vôùi vieäc boá thí, trì giôùi taâm khoâng nhieãm tröôùc. Vì sao? Vì ñoái vôùi ngöôøi thí, ngöôøi thoï vaø taøi vaät boá thí, toäi vaø khoâng toäi, saân vaø khoâng saân, tinh taán vaø giaûi ñaõi, nhieáp taâm vaø taùn taâm, ñeàu laø khoâng theå coù ñöôïc (Baát khaû

ñaéc) Laïi nöõa, Boà-taùt thöïc haønh tinh taán Ba-la-maät, ñoái vôùi heát thaûy caùc phaùp voán laø baát sanh, baát dieät, chaúng phaûi thöôøng, chaúng phaûi voâ thöôøng, chaúng phaûi khoå chaúng phaûi vui, chaúng phaûi khoâng chaúng phaûi thaät, chaúng phaûi ngaõ chaúng phaûi voâ ngaõ, chaúng phaûi nhaát chaúng phaûi dò, chaúng phaûi coù chaúng phaûi khoâng. Bieát roõ caùc phaùp ñeàu do nhaân duyeân hoøa hôïp, chæ coù teân goïi, coøn thaät töôùng laø khoâng theå coù ñöôïc. Boà-taùt quaùn nhö vaäy, bieát heát thaûy phaùp höõu vi ñeàu laø hö doái, taâm ngöng ñöùt khoâng taïo taùc, muoán dieät boû taâm, chæ laáy söï tòch dieät laøm an oån. Nhöng baáy giôø, vì nhôù ñeán boån nguyeän thöông xoùt chuùng sanh, neân trôû laïi thöïc haønh Boà-taùt phaùp, nhoùm caùc coâng ñöùc. Boà-taùt töï suy nghó: "Ta tuy bieát caùc phaùp laø hö doái, nhöng chuùng sanh khoâng bieát vieäc aáy, neân phaûi chòu caùc thoáng khoå trong naêm ñöôøng, ta nay phaûi thöïc haønh ñaày ñuû saùu Ba-la-maät" Boà-taùt ñöôïc quaû baùo khi sinh ra coù thaàn thoâng, cuõng

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 16 608

chöùng ñöôïc Phaät ñaïo, ñuû Ba möôi hai töôùng toát, Taùm möôi veû ñeïp, taát caû Trí tueä, Ñaïi töø Ñaïi bi, Voâ ngaïi giaûi thoaùt, Möôøi löïc, Boán ñieàu khoâng sôï, Möôøi taùm phaùp baát coïng, Ba ñaït minh ... vaø voâ löôïng caùc Phaät phaùp. Khi ñöôïc caùc phaùp aáy, taát caû chuùng sanh ñeàu coù ñöôïc taâm tin thanh tònh, ñeàu laõnh thoï haønh trì, öa vui Phaät phaùp. Thaønh töïu ñöôïc vieäc naøy laø ñeàu do söùc cuûa tinh taán Ba-la-maät, aáy laø tinh taán Ba-la-maät. Nhö Phaät ñaõ noùi: Boà-taùt tinh taán khoâng coøn thaáy thaân, khoâng coøn thaáy taâm, thaân khoâng taïo taùc, taâm khoâng nghó töôûng, thaân taâm nhaát möïc bình ñaúng khoâng phaân bieät, caàu Phaät ñaïo ñeå ñoä chuùng sanh, nhöng khoâng thaáy chuùng sanh laø bôø naøy, Phaät ñaïo laø bôø kia; heát thaûy söï taïo taùc nôi thaân taâm ñeàu phoùng xaû, nhö trong moäng coù ñoäng taùc, khi thöùc khoâng coù laøm chi, aáy laø tòch dieät moïi tinh taán, neân goïi laø Ba-la-maät. Vì sao? Vì bieát heát thaûy moïi tinh taán ñeàu laø taø nguïy, vì heát thaûy caùc phaùp ñeàu laø hö voïng khoâng thaät, nhö moäng nhö huyeãn, caùc phaùp bình ñaúng, môùi laø chôn thaät. Trong phaùp bình ñaúng thì khoâng coù söï caàu xin gì. Cho neân bieát heát thaûy caùc phaùp tinh taán ñeàu laø hö voïng. Tuy bieát tinh taán ñeàu laø hö voïng, maø vaãn thaønh töïu khoâng thoái chuyeån, aáy goïi laø Boà-taùt tinh taán chôn thaät. Nhö Phaät noùi: "Ta ôû trong voâ löôïng kieáp, thí caû ñaàu maét tuûy naõo cho chuùng sanh khieán ñöôïc maõn nguyeän. Khi trì giôùi, nhaãn nhuïc, thieàn ñònh ôû trong röøng nuùi, thaân theå khoâ khao, hoaëc trì trai bôùt aên, hoaëc döùt caùc thöù saéc vò, hoaëc nhaãn chòu söï tai hoïa maï nhuïc, ñao gaäy, do vaäy thaân theå tieâu khoâ. Laïi thöôøng toïa thieàn, sieâng khoå khoâng keå naéng söông, ñeå caàu trí tueä, tuïng kinh, suy nghó, vaán naïn, giaûng thuyeát caùc phaùp, duøng trí phaân bieät toát xaáu, thoâ teá, hö thaät, nhieàu ít, cuùng döôøng voâ löôïng chö Phaät, aân caàn tinh taán caàu caùc coâng ñöùc aáy, muoán ñaày ñuû naêm Ba-la-maät. Ta khi aáy chöa ñöôïc gì; chaúng ñöôïc boá thí, trì giôùi, nhaãn nhuïc, tinh taán, thieàn ñònh, trí tueä Ba-la-maät. Thaáy ñöùc Phaät Nhieân-Ñaêng, Ta laáy naêm caønh hoa raûi treân Phaät, traûi toùc treân buøn (Ñeå Phaät ñi qua) lieàn chöùng ñöôïc Voâ sanh Phaùp nhaãn, töùc thôøi caû saùu Ba-

la-maät ñöôïc ñaày ñuû, ñöùng giöõa hö khoâng ca ngôïi ñöùc Phaät Nhieân-Ñaêng, troâng thaáy möôøi phöông voâ löôïng caùc Phaät khi aáy môùi ñöôïc tinh taán. Thaân tinh taán bình ñaúng neân taâm ñöôïc bình ñaúng, taâm bình ñaúng neân ñöôïc caùc phaùp bình ñaúng. Caùc töôùng traïng nhaân duyeân nhö vaäy, goïi laø Tinh taán Ba-la-maät.

LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ
QUYEÅN 17

*,$½,7+¯&+7+,(¢1%$/0¦7 KINH: Do khoâng loaïn, khoâng öa ñaém, neân ñaày ñuû Thieàn Ba-la- maät. LUAÄN: Hoûi: Boà-taùt laø laáy vieäc ñoä heát thaûy chuùng sanh laøm söï ng- hieäp, côù sao laïi ngoài nhaøn trong röøng, chaèm, ôû yeân laëng trong nuùi, lo toát rieâng cho mình maø boû rôi chuùng sanh? Ñaùp: Thaân Boà-taùt tuy xa lìa chuùng sanh, maø taâm thöôøng khoâng boû, ôû choã yeân vaéng caàu ñònh, chöùng ñöôïc trí tueä chôn thaät ñeå ñoä heát thaûy. Ví nhö luùc uoáng thuoác nuoâi thaân, taïm thôøi döùt moïi coâng vieäc, ñeán khi khí löïc bình phuïc, traùng kieän thì laøm vieäc laïi nhö cuõ. Boà-taùt ôû yeân laëng cuõng nhö vaäy, duøng söùc thieàn ñònh, uoáng thuoác trí tueä, ñöôïc ñöùc thaàn thoâng, trôû laïi ôû vôùi chuùng sanh, hoaëc ôû vôùi cha meï, vôï con, hoaëc thaày troø toâng tröôûng, hoaëc trôøi hoaëc ngöôøi, xuoáng ñeán suùc sanh, duøng caùc thöù ngöõ ngoân, phöông tieän khai ñaïo. Laïi nöõa, Boà-taùt thöïc haønh ba söï laø boá thí, trì giôùi, nhaãn nhuïc, goïi laø phöôùc ñöùc moân, trong voâ löôïng ñôøi ñöôïc laøm Thieân-vöông, Thích- ñeà-hoaøn-nhôn, Chuyeån luaân Thaùnh vöông, Dieâm-phuø-ñeà vöông, thöôøng ñem y phuïc baûy baùu thí cho chuùng sanh, theo söï öa muoán cuûa naêm caên, ñôøi naøy ñôøi sau ñeàu laøm cho ñaày ñuû, nhö trong kinh noùi Chuyeån luaân Thaùnh vöông ñem möôøi ñieàu thieän daïy daân tu, ñôøi sau ñeàu ñöôïc sanh leân coõi trôøi, ñôøi ñôøi laøm lôïi ích chuùng sanh khieán ñöôïc vui söôùng. Nhöng caùi vui aáy voâ thöôøng, coøn trôû laïi chòu khoå, Boà-taùt nhaân ñoù phaùt taâm ñaïi bi, muoán ñem caùi Nieát-baøn thöôøng vui laøm lôïi ích chuùng sanh. Nieát-baøn thöôøng vui naày töø trí tueä chôn thaät sanh, trí tueä chôn thaät laïi töø nhaát taâm thieàn ñònh sanh, ví nhö ñoát ñeøn, ñeøn tuy chaùy ñoû nhöng ôû giöõa gioù to thì khoâng theå duøng ñöôïc, neáu ñeå nhaø kín, coâng duïng cuûa noù môùi toaøn veïn.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 17 610

Trí tueä ôû giöõa taùn taâm cuõng nhö vaäy, neáu khoâng coù nhaø thieàn ñònh yeân laëng, thì coù trí tueä maø coâng duïng cuûa noù khoâng toaøn, neáu ñöôïc coù thieàn ñònh thì trí tueä chôn thaät sanh. Do vaäy neân Boà-taùt tuy xa lìa chuùng sanh, ôû choã xa vaéng, ñeå caàu ñöôïc thieàn ñònh. Do thieàn ñònh thanh tònh neân trí tueä cuõng thanh tònh, ví nhö daàu vaø tim saïch thì aùnh saùng trong. Do vaäy neân ngöôøi muoán ñöôïc trí tueä thanh tònh, phaûi thöïc haønh thieàn ñònh. Laïi nöõa, neáu muoán caàu vieäc thieån caän cuûa theá gian, maø khoâng chuyeân taâm thì söï nghieäp cuõng khoâng thaønh, huoáng gì caàu Phaät ñaïo thaäm thaâm maø laïi khoâng duøng ñeán thieàn ñònh? Thieàn ñònh laø thu nhieáp caùc loaïn taâm, loaïn taâm nheï bay hôn caû loâng hoàng, chaïy taùn loaïn khoâng döøng, nhanh hôn gioù loác, khoâng theå caám chæ, quaù hôn khæ vöôïn, vöøa hieän lieàn maát, nhanh hôn ñieän chôùp. Taâm töôùng nhö vaäy, khoâng theå caám chæ, neáu muoán cheá ngaên maø khoâng tu thieàn khoâng theå ñònh ñöôïc, nhö keä noùi: Thieàn laø kho giöõ trí, Laø ruoäng phöôùc coâng ñöùc, Thieàn laø nöôùc thanh tònh, Röûa saïch caùc duïc traàn. Thieàn laø aùo Kim-cang, Ngaên muõi teân phieàn naõo, Tuy chöa chöùng Voâ dö, Ñaõ ñöôïc phaàn Nieát-baøn. Chöùng tam muoäi Kim-cang, Xoâ naùt nuùi kieát söû, Ñöôïc saùu thaàn thoâng löïc, Hoaù ñoä voâ löôïng ngöôøi. Buïi bay che maët trôøi, Möa lôùn laøm tan maát, Gíoù giaùc quaùn taùn taâm, Thieàn ñònh laøm tieâu dieät. Laïi nöõa, thieàn ñònh khoù ñöôïc, haønh giaû nhaát taâm chuyeân caàu, môùi thaønh töïu ñöôïc. Chö Thieân vaø thaàn tieân coøn khoâng theå thaønh ñöôïc huoáng chi ngöôøi phaøm phu giaûi ñaõi! Nhö Phaät toïa thieàn döôùi goác caây Ni-caâu- loâ, ba ngöôøi con gaùi cuûa Ma vöông thuyeát keä hoûi raèng: Ñoäc toïa giöõa röøng caây, Saùu caên thöôøng tònh laëng, Hay laø maát traân baûo, Neân khoâng thoaùt saàu khoå. Dung maïo ñôøi khoâng baèng,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 17 611

Maø thöôøng nhaém maét ngoài, Loøng chuùng toâi coù nghi: Caàu gì maø ôû ñaây? Baáy giôø Theá Toân noùi keä ñaùp: Ta ñöôïc vò Nieát-baøn, Khoâng öa choã nhieãm aùi, Giaëc trong ngoaøi ñaõ tröø, Cha ngöôi cuõng lui maát. Ta ñöôïc vò cam-loà, An laïc ngoài trong röøng, Chuùng sanh bò aân aùi, Vì chuùng khôûi saàu taâm. Khi aáy ba ngöôøi con gaùi sanh hoå theïn maø töï noùi raèng: “Ngöôøi naøy ly duïc khoâng theå ñoäng ñöôïc, lieàn bieán maát khoâng hieän. Hoûi: Thöïc haønh phöông tieän gì maø ñöôïc thieàn Ba-la-maät? Ñaùp: Boû naêm söï (naêm traàn), tröø naêm phaùp (naêm trieàn caùi), haønh naêm haønh (Sô thieàn naêm chi laø taàm, töù, hyû, laïc, xaû). Theá naøo laø boû naêm söï? Ñoù laø phaûi maéng traùch naêm duïc. Thöông thay chuùng sanh thöôøng bò naêm duïc laøm böùc naõo, maø vaãn tìm caàu khoâng nghó. Naêm duïc naøy, ñöôïc noù thì caøng döõ doäi hôn nhö löûa hô gheû; naêm duïc voâ ích nhö choù gaëm xöông; naêm duïc taêng söï tranh giaønh nhö quaï giaønh thòt; naêm duïc thieâu ñoát ngöôøi nhö ngöôïc gioù caàm ñuoác; naêm duïc haïi ngöôøi nhö ñaïp raén ñoäc; naêm duïc khoâng thaät nhö vaät ñöôïc trong moäng; naêm duïc khoâng beàn nhö vay möôïn giaây laùt. Ngöôøi ñôøi u meâ tham ñaém naêm duïc,

ñeán cheát khoâng boû, vì noù maø ñôøi sau chòu voâ löôïng khoå. Ví nhö ngöôøi ngu ham ñaém quaû ngon, leo leân caây aên, khoâng chòu truït xuoáng, ngöôøi ñoán caây, caây ngaõ bò rôùt, thaân ñaàu tan naùt, ñau khoå maø cheát. Laïi naêm duïc naøy, khi ñöôïc vui choác laùt, khi maát khoå quaù nhieàu. Maät ngoït dính ñaàu muõi dao, keû thích ngoït ham lieám khoâng bieát hoïa ñöùt löôõi. Naêm duïc ôû chung vôùi suùc sanh, ngöôøi trí bieát roõ töï xa lìa ñöôïc. Nhö noùi coù moät Öu -baø-taéc, cuøng caùc khaùch buoân ñi xa tìm keá soáng, gaëp luùc tuyeát laïnh, ñeâm ñi laïc baïn, taïm truù trong moät hang ñaù, khi aáy thaàn nuùi bieán laøm moät ngöôøi nöõ ñi ñeán muoán thöû, noùi keä raèng: Tuyeát traéng phuû nuùi röøng, Chim thuù ñeàu aån nuùp, Toâi khoâng nôi nöông caäy, Xin duõ loøng xoùt thöông Öu-baø-taéc laáy hai tay bòt tai maø ñaùp keä raèng:

Keû aùc khoâng bieát hoå, Noùi lôøi baát tònh aáy, Nöôùc troâi löûa chaùy ñi, Khoâng muoán nghe tieáng aáy. Coù vôï loøng khoâng duïc, Huoáng gì taïo taø daâm, Caùc duïc vui raát caïn, Ñaïi khoå hoaïn raát saâu. Caùc duïc ñöôïc khoâng chaùn, Maát noù khoå raát lôùn. Chöa ñöôïc mong cho ñöôïc, Ñöôïc roài bò khoå naõo. Caùc duïc vui raát ít, Öu khoå ñoäc raát nhieàu, Vì noù maát thaân maïng, Nhö muoãi sa vaøo ñeøn. Thaàn nuùi nghe keä ñoù xong, lieàn vaùc ngöôøi aáy ñöa ñeán giöõa chuùng baïn. AÁy laø keû trí quôû traùch duïc, khoâng theå ñeå cho ñaém tröôùc. Naêm duïc laø saéc ñeïp, tieáng hay, höông thôm, vò ngon, xuùc mòn. Muoán caàu thieàn ñònh ñeàu phaûi xa boû noù. - Theá naøo laø xa boû saéc? Quaùn xeùt tai hoïa cuûa saéc. Ngöôøi ñaém saéc, caùc ngoïn löûa kieát söû ñeàu böøng chaùy, thieâu haïi thaân ngöôøi, cuõng nhö löûa ñoát vaøng baïc, nöôùc soâi, maät noùng, tuy coù saéc ñeïp vò ngon, nhöng laøm ñoát thaân chaùy mieäng, phaûi gaáp xa boû noù. Neáu ngöôøi nhieãm ñaém saéc ñeïp, vò ngon cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, ñeïp xaáu taïi ngöôøi, chöù saéc khoâng nhaát ñònh. Sao bieát? Nhö ôû xa troâng thaáy ngöôøi ñaùng yeâu lieàn sanh taâm yeâu möøng; neáu ôû xa troâng thaáy ngöôøi hung aùc oan gia lieàn sanh taâm oaùn haïi; neáu troâng thaáy ngöôøi khoâng oaùn khoâng thöông, thì khoâng giaän khoâng möøng. Neáu muoán döùt boû taùnh möøng, taùnh noùng giaän, thì phaûi tröø taø nieäm vaø saéc, xaû boû caû hai trong moät laàn. Ví nhö naáu vaøng chaûy chaùy thaân, neáu muoán tröø noù khoâng theå chæ boû löûa giöõ laïi vaøng, maø phaûi vaøng vaø löûa ñeàu boû. Nhö vua Taàn-baø-ta-la, vì meâ saéc neân thaân vaøo nöôùc ñòch ôû moät mình trong phoøng daâm nöõ A- phaïm-baø-la. Vua Öu-ñieàn vì nhieãm ñaém saéc neân môùi caét tay chaân naêm traêm tieân nhaân. Caùc nhaân duyeân nhö vaäy, goïi laø maéng traùch saéc duïc. - Theá naøo laø maéng traùch tieáng? Töôùng cuûa aâm thanh khoâng döøng, vöøa nghe ñöôïc lieàn maát, ngöôøi ngu si khoâng hieåu töôùng aâm thanh voâ thöôøng bieán maát nhö vaäy neân ñoái vôùi aâm thanh, sanh taâm öa thích moät

caùch sai laàm, ñoái vôùi aâm thanh ñaõ troâi qua coøn nhôù laïi maø sanh taâm ñaém tröôùc. Nhö naêm traêm tieân nhaân tu ôû trong nuùi, nghe tieáng cuûa gaùi

Chaân- ñaø-la ca leân khi ñang taém trong ao nuùi Tuyeát, lieàn maát thieàn ñònh, taâm meâ say cuoàng daät, khoâng coøn töï giöõ ñöôïc. Ví nhö gioù lôùn thoåi caùc caây röøng, nghe tieáng ca dòu daøng eâm aùi, trong treûo aáy, sanh nieäm töôûng taø vaïy, cho neân khoâng töï giaùc ñöôïc taâm cuoàng loaïn, ñôøi naøy maát caùc coâng ñöùc, ñôøi sau phaûi ñoïa ñöôøng aùc. Ngöôøi coù trí quaùn bieát aâm thanh nieäm nieäm sanh dieät, tröôùc sau khoâng cuøng luùc, khoâng theo kòp nhau. Bieát ñöôïc nhö vaäy thì khoâng sanh taâm nhieãm tröôùc. Nhöõng ngöôøi trí nhö theá, aâm nhaïc cuûa chö Thieân coøn khoâng laøm loaïn ñöôïc huoáng laø aâm nhaïc cuûa loaøi ngöôøi? Caùc nhaân duyeân nhö vaäy, laø maéng traùch duïc veà aâm thanh. - Theá naøo laø maéng traùch höông? Coù ngöôøi noùi ñaém höông ít toäi, nhöng nhieãm aùi höông thì seõ môû cöûa cho caùc kieát söû, neân tuy traêm naêm trì giôùi, coù theå moät ngaøy maát heát. Nhö vò A-la-haùn thöôøng vaøo Long cung aên xong ñöa bình baùt cho Sa-di röûa, trong baùt coøn thöøa vaøi haït ñoà aên, Sa- di ngöûi thaáy raát thôm, aên raát ngon môùi tìm caùch vaøo nuùp döôùi giöôøng daây cuûa Thaày, hai tay naém chaët chaân giöôøng, khi Thaày ñi thì caû caùi giöôøng cuøng vaøo Long cung, roàng noùi: “Ngöôøi naøy chöa ñaéc ñaïo, vì sao ñem ñeán?” Thaày noùi: “Vì toâi khoâng bieát...” Sa-di ñaõ ñöôïc aên côm laïi thaáy Long nöõ thaân theå ñoan chaùnh, thôm ñeïp khoâng ai baèng, taâm raát nhieãm tröôùc, lieàn öôùc nguyeän raèng: “Ta seõ taïo phöôùc, chieám laáy choã roàng ôû, vaøo cung ñieän roàng”. Roàng noùi: “Laàn sau chôù ñem Sa-di aáy ñeán”. Sa-di trôû veà roài, nhaát taâm lo boá thí, trì giôùi, chuyeân caàu sôû nguyeän, nguyeän sôùm ñöôïc laøm roàng. Khi ñi nhieãu quanh chuøa, döôùi chaân coù nöôùc troài leân, töï bieát chaéc ñöôïc laøm roàng, lieàn ñi thaúng ñeán beân ao lôùn, choã tröôùc kia Thaày ñi vaøo, laáy Caø-sa truøm ñaàu maø vaøo, lieàn cheát bieán laøm roàng lôùn, do phöôùc ñöùc lôùn, neân gieát roàng kia, caû ao ñeàu ñoû. Tröôùc khi xaûy ra vieäc aáy, Thaày vaø chuùng Taêng quôû traùch, Sa-di noùi: “Taâm toâi ñaõ ñònh, töôùng cuûa taâm ñaõ xuaát hieän”. Baáy giôø Thaày ñöa chuùng Taêng ñi ñeán ao xem. Caùc nhaân duyeân nhö vaäy laø vì meâ ñaém muøi thôm. Laïi nöõa, coù moät Tyø-kheo ñi kinh haønh beân ao sen ôû trong röøng, nghe muøi sen thôm, muõi ngöûi taâm ñaém, vò Thaàn ao noùi: “Sao oâng boû choã ngoài thieàn ñònh ôû trong röøng kia, maø troäm höông cuûa ta?” Vì ñaém höông neân caùc kieát söû tröôùc kia ñaõ naèm xuoáng nay ñeàu tænh daäy. Khi aáy laïi coù moät ngöôøi ñi vaøo ao beû laáy nhieàu hoa, böùng keùo goác reã, boû baäy baï maø ñi, thaàn ao laëng leõ khoâng noùi gì. Tyø-kheo thaáy vaäy noùi: “Ngöôøi naøy phaù ao oâng, laáy hoa oâng, oâng khoâng noùi gì caû; coøn toâi chæ ñi beân bôø ao, laïi bò oâng

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 17 614

quôû maéng cho laø toâi aên troäm höông?” Thaàn ao noùi: “Ngöôøi theá gian xaáu aùc thöôøng ôû trong phaân nhô toäi caáu, baát tònh, ngaäp ñaàu, neân khoâng noùi tôùi. Coøn oâng laø ngöôøi toát haønh thieàn, maø ñaém höông aáy, phaù maát vieäc toát cuûa oâng, cho neân ta quôû oâng. Ví nhö luïa traéng tinh khieát maø bò dính moät ñieåm ñen thì ai cuõng thaáy, coøn ngöôøi aùc kia ví nhö aùo ñen coù theâm chaám ñen, ngöôøi ta cuõng khoâng thaáy, ai hoûi laøm chi. Caùc nhaân duyeân nhö

vaäy laø maéng traùch höông duïc. - Theá naøo laø maéng traùch vò? Neân töï giaùc ngoä ta chæ vì tham ñaém vò ngon maø phaûi chòu caùc khoå, nöôùc ñoàng soâi roùt vaøo mieäng, nuoát hoaøn saét noùng. Neáu khoâng quaùn saùt ñoà aên, taâm ham thích dính maéc, phaûi ñoïa trong loaøi truøng baát tònh. Nhö moät Sa-di taâm thöôøng öa thích vaùng söõa, khi caùc Ñaøn-vieät thieát ñaõi chuùng Taêng vaùng söõa, Sa-di ñöôïc moãi phaàn thöøa, taâm öa ñaém, vui möøng khoâng nguoâi, sau khi maïng chung sanh vaøo trong bình vaùng söõa thöøa aáy. Thaày cuûa Sa-di ñaõ chöùng ñöôïc ñaïo quaû A- la-haùn, moãi khi Taêng chia thöù vaùng söõa, thì Thaày noùi: “Töø töø! Chôù laøm toån thöông keû Sa-di öa vaùng söõa aáy”. Moïi ngöôøi noùi: Ñoù laø loaøi truøng, sao laïi goïi laø Sa-di öa vaùng söõa?” Thaày ñaùp:” Con truøng aáy voán laø Sa- di cuûa toâi, chæ vì tham vaùng söõa thöøa neân sanh ra trong bình ñoù.” Thaày ñöôïc phaàn vaùng söõa, truøng töø trong boø ra, thaày noùi: “Ngöôi öa vaùng söõa hay sao maø ngöôi ñeán ñaây?” Lieàn laáy vaùng söõa ñöa cho. Laïi nöõa, nhö moät nöôùc noï, vua teân laø Nguyeät Phaàn, vua coù Thaùi töû öa ñaém vò ngon, ngöôøi giöõ vöôøn cuûa vua moät ngaøy ñöa ñeán moät quaû ngon. Trong vöôøn coù moät caây lôùn, treân caây coù chim meï ñang nuoâi con, chim meï thöôøng bay ñeán trong nuùi höông laáy traùi thôm ngon ñeå nuoâi con, baày con daønh nhau, moät quaû rôi xuoáng ñaát, ngöôøi giöõ vöôøn saùng sôùm troâng thaáy cho laø phi thöôøng kyø laï, lieàn nhaët ñem cho vua, vua quyù quaû aáy thôm ñeïp khaùc thöôøng, Thaùi töû thaáy ñoøi xin, vua thöông con lieàn cho. Thaùi töû aên quaû ñöôïc muøi vò ñoù, taâm nhieãm ñaém saâu xa, muoán ñöôïc quaû moãi ngaøy. Vua lieàn goïi ngöôøi giöõ vöôøn ñeán hoûi lyù do cuûa quaû aáy. Ngöôøi giöõ vöôøn noùi quaû aáy khoâng coù troàng, töø ñaát löôïm ñöôïc, chaúng bieát do töø ñaâu ñeán. Thaùi töû khoùc loùc khoâng chòu aên, vua thuùc duïc quôû traùch ngöôøi giöõ vöôøn: “Ngöôi haõy kieám cho ñöôïc”. Ngöôøi giöõ vöôøn ñi ñeán choã löôïm quaû, thaáy coù oå chim, bieát chim ngaäm quaû ñem ñeán, daáu thaân treân caây, rình ñeå laáy, khi chim meï bay ñeán, lieàn cöôùp quaû ñem vua, cöù moãi ngaøy nhö vaäy, chim meï noåi giaän, bay ñeán trong nuùi Höông laáy quaû ñoäc, höông vò saéc toaøn gioáng nhö quaû tröôùc, ngöôøi giöõ vöôøn cöôùp ñöôïc ñem noäp cho vua, vua cho Thaùi töû aên, trong choác laùt thaân thòt bò raõ naùt maø cheát. Caùc nhaân

duyeân nhö vaäy laø maéng traùch vò duïc. - Theá naøo laø maéng traùch xuùc? Xuùc laø nguyeân nhaân lôùn sanh ra caùc kieát söû, laø goác reã troùi buoäc taâm. Vì sao? Vì boán caên kia moãi thöù ñöông laáy phaàn cuûa mình, coøn xuùc naøy ôû khaép thaân thöùc, vì choã phaùt sanh roäng, neân sanh nhieàu nhieãm tröôùc, söï nhieãm tröôùc naøy khoù lìa. Vì sao? Nhö ngöôøi nhieãm tröôùc saéc, quaùn thaân coù ba möôi saùu thöù baát tònh thôøi sanh taâm nhaøm chaùn, coøn neáu sanh nhieãm tröôùc xuùc, thôøi tuy bieát laø baát tònh nhöng loøng tham xuùc tinh teá eâm dòu, quaùn baát tònh khoâng coù ích, theá neân khoù lìa. Laïi nöõa, vì noù khoù xaû cho neân thöôøng vì noù maø gaây troïng toäi. Neáu ñoïa ñòa nguïc, ñòa nguïc coù hai boä: Moät laø baêng laïnh, hai löûa chaùy. Trong hai nguïc naøy ñeàu laáy thaân xuùc chòu toäi, khoå ñoäc muoân moái. Xuùc laø choã ñaïi haéc aùm, laø ñöôøng hieåm nguy

nan... Caùc nhaân duyeân nhö vaäy laø maéng traùch xuùc duïc meàm maïi. Nhö vaäy laø maéng traùch naêm duïc. Tröø naêm caùi (che laáp), ngöôøi bò tham duïc caùi thì caùch ñaïo raát xa. Vì sao? Vì duïc laø truù xöù cuûa caùc thöù naõo loaïn; neáu taâm tham ñaém duïc thì khoâng do ñaâu gaàn ñaïo ñöôïc. Nhö baøi keä tröø duïc caùi noùi: Ngöôøi vaøo ñaïo bieát hoå theïn, OÂm baùt laøm phöôùc chuùng sanh. Taïi sao phoùng tuùng traàn duïc, Chìm ñaém vaøo nôi naêm caên. Maëc giaùp caàm dao gaäy, Thaáy giaëc boû chaïy lui, Ngöôøi khieáp nhöôïc nhö theá, Ngöôøi ñôøi ñeàu khinh cöôøi. Tyø kheo laøm khaát só, Caïo toùc maëc Caø-sa, Bò ngöïa naêm caên caàm. Chuoác cöôøi cuõng nhö theá. Laïi nhö ngöôøi haøo quyù, Maëc ñeïp ñeå nghieâm thaân, Maø ñi xin côm aùo, Chuoác cöôøi nôi moïi ngöôøi. Tyø-kheo boû trang söùc, Xaáu hình ñeå nhieáp taâm, Maø coøn caàu duïc laïc, Chuoác cöôøi cuõng nhö theá.. Ñaõ xaû naêm duïc laïc,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 17 616

Boû ñi khoâng ngoù laïi,
Taïi sao laïi muoán ñöôïc,
Nhö ngu möûa aên laïi.
Ngöôøi tham duïc nhö vaäy,
Khoâng bieát xeùt baûn nguyeän,
Cuõng khoâng bieát toát xaáu,
Cuoàng say theo khaùt aùi.
Phaùp toân troïng taøm quyù,
Taát caû ñeàu boû heát,
Hieàn trí khoâng thaân caän,
Keû ngu si öa gaàn.
Caùc duïc khi caàu khoå,
Ñöôïc roài nhieàu sôï haõi,
Khi maát loøng saàu naõo,
Moïi thôøi ñeàu khoâng vui.
Caùc duïc hoaïn nhö vaäy,
Laáy gì xaû boû noù?
Ñöôïc caùc vui thieàn ñònh,
Thôøi khoâng bò doái gaït.
Duïc laïc ñaém khoâng chaùn,
Laáy gì dieät tröø ñöôïc?
Neáu ñöôïc baát tònh quaùn,
Taâm aáy töï nhieân khoâng.
Ñaém duïc khoâng töï giaùc,
Laáy gì ngoä ñöôïc taâm?
Haõy quaùn giaø beänh cheát,

Môùi ra khoûi boán chaâu.
Caùc duïc khoù phoùng xaû,
Laáy gì xa ñöôïc noù?
Neáu öa vui thieän phaùp.
Duïc aáy töï nhieân döùt.
Caùc duïc khoù môû ñöôïc,
Laáy gì ñeå môû noù
Quaùn thaân bieát thaät töôùng,
Thôøi khoâng bò raøng buoäc.
Caùc phaùp quaùn nhö vaäy,
Dieät ñöôïc caùc löûa duïc.
Ví nhö ñoå möa lôùn,
SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 17 617

Daäp taét heát hoûa hoaïn.
Caùc nhaân duyeân nhö vaäy laø dieät tröø ñöôïc duïc caùi.
Ngöôøi bò saân nhueá caùi thì maát goác caùc thieän phaùp, laø nguyeân nhaân ñoïa vaøo caùc aùc ñaïo, oan gia cuûa phaùp laïc, giaëc lôùn cuûa thieän taâm, kho chöùa caùc thöù aùc khaåu. Nhö Phaät noùi keä daïy ñeä töû hay saân raèng:
Ngöôi neân bieát suy ghó,
Thoï thaân ôû trong thai.
Nhô nhôùp toái taêm khoå,
Sanh ñöôïc cuõng gian nan.
Ñaõ ñöôïc yù nghó naøy,
Maø coøn khoâng dieät saân.
Thì neân bieát boïn aáy,
Chính laø ngöôøi voâ taâm.
Neáu khoâng quaû baùo toäi,
Cuõng khoâng bò quôû traùch.
Cho neân phaûi töø nhaãn,
Huoáng ngöôøi nhieàu khoå quaû.
Haõy quaùn giaø beänh cheát,
Khoâng moät ai traùnh khoûi.
Neân khôûi taâm töø bi,
Côù sao ñem aùc haïi.
Chuùng sanh giaëc oaùn nhau,
Ñaâm cheùm chòu khoå ñoäc.
Côù sao ngöôøi tu thieän,
Maø coøn gaây khoå haïi.
Thöôøng neân haønh töø bi,

Ñònh taâm tu caùc thieän,
Khoâng neân oâm aùc yù,
Xaâm haïi ñeán taát caû.
Neân sieâng tu ñaïo phaùp,
Vieäc naõo haïi khoâng laøm,
Thieän aùc theá khoâng ñeàu,
Nhö nöôùc löûa traùi nhau.
Saân giaän che laáp taâm,
Khoâng bieát ñöôïc toát xaáu,
Cuõng khoâng bieát lôïi haïi,
Khoâng bieát sôï aùc ñaïo.
Khoâng keå ngöôøi khoå naõo,
SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 17 618

Khoâng bieát thaân taâm meät, Tröôùc töï chòu nhaân khoå, Sau ñem khoå ñeán ngöôøi. Neáu muoán döùt saân giaän, Haõy suy nghó töø taâm, Töï ñoäc cö thanh nhaøn, Ngöøng vieäc döùt nhaân duyeân. Neân sôï giaø beänh cheát, Chín thöù saân naõo tröø, Nhö vaäy tö duy "töø". Thôøi döùt ñöôïc saân ñoäc. Caùc nhaân duyeân nhö vaäy, tröø saân nhueá caùi. Thuøy mieân caùi laø coù theå phaù hoûng ba vieäc cuûa ñôøi naøy laø duïc laïc, lôïi laïc vaø phöôùc ñöùc, coù theå phaù hoûng caùi vui roát raùo cuûa ñôøi naøy ñôøi sau khoâng khaùc gì ngöôøi cheát, chæ coøn coù hôi thôû. Nhö moät vò Boà-taùt noùi keä quôû traùch ñeä töû öa nguû raèng: Ngöôi daäy chôù oâm thaân thoái naèm, Ñuû thöù baát tònh giaû danh ngöôi, Nhö maéc troïng beänh, teân vaøo thaân, Caùc thoáng khoå hoïp, ñaâu ñöôïc nguû! Löûa cheát ñoát heát thaûy theá gian, Ngöôi ñang caàu ra, khoâng ñöôïc nguû! Nhö ngöôøi bò troùi ñem ñi gieát, Tai haïi ñeán nôi, ñaâu ñöôïc nguû! Giaëc keát chöa döùt, haïi chöa tröø, Nhö cuøng raén ñoäc nguû chung nhaø, Cuõng nhö laâm traän giöõa göôm beùn. Baáy giôø ñaâu theå ñöôïc nguû nghæ, Nguû laø toái taêm khoâng thaáy gì, Ngaøy ngaøy doái gaït cöôùp saùng ngöôøi, Vì nguû che taâm khoâng hieåu gì, Toäi loãi nhö vaäy ñaâu ñöôïc nguû! Caùc nhaân duyeân nhö vaäy, laø maéng traùch thuøy mieân caùi. Traïo hoái caùi: traïo laø dao ñoäng, phaù haïi taâm xuaát gia, nhö ngöôøi chuù taâm, coøn khoâng theå truï ñöôïc, huoáng chi dao ñoäng, taùn loaïn. Ngöôøi dao ñoäng taùn loaïn nhö voi say khoâng moùc caâu, nhö laïc ñaø söùt muõi, khoâng theå caám chæ, nhö keä noùi: Ngöôi ñaõ caïo ñaàu maëc caø-sa,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 17 619

Caàm bình baùt ñaát ñi khaát thöïc,
Taïi sao vui ñaém söï traïo hyù,
Ñaõ khoâng phaùp lôïi, maát theá laïc.
Hoái laø nhö ngöôøi phaïm toäi lôùn, thöôøng oâm loøng sôï haõi, muõi teân hoái haän gaêm vaøo loøng, cöùng khoâng theå nhoå, nhö keä noùi:
Khoâng neân laøm maø laøm,

Neân laøm maø khoâng laøm,
Löûa hoái naõo thieâu ñoát.
Ñôøi sau ñoïa aùc ñaïo.
Neáu ngöôøi toäi bieát hoái,
Hoái roài neân phoùng xaû,
Nhö vaäy taâm an vui,
Khoâng neân thöôøng dính maéc.
Coù hai thöù hoái haän,
Khoâng laøm hoaëc ñaõ laøm,
Do theá, hoái dính taâm,
AÁy laø töôùng ngöôøi ngu.
Khoâng vì taâm hoái haän,
Khoâng laøm maø hay laøm,
Caùc vieäc aùc ñaõ laøm,
Khoâng theå khieán khoâng laøm.
Caùc nhaân duyeân nhö vaäy, laø maéng traùch traïo hoái caùi.
Nghi caùi laø nghi ngôø che laáp neân khoâng ñöôïc ñònh taâm ñoái vôùi caùc phaùp. Ñònh taâm khoâng coù neân ñoái vôùi Phaät phaùp troáng khoâng, khoâng ñöôïc gì. Ví nhö ngöôøi ñi vaøo nuùi baùu, neáu khoâng coù tay thì khoâng theå laáy ñöôïc gì. Nhö baøi keä noùi veà nghóa “Nghi” raèng:
Nhö ngöôøi ôû ñöôøng reõ,
Nghi hoaëc khoâng choã tôùi,
Ñoái caùc phaùp thaät töôùng,
Nghi hoaëc cuõng nhö vaäy.
Vì nghi khoâng caàn caàu.
Thaät töôùng cuûa caùc phaùp,
Nghi aáy töø si sanh,
Teä aùc trong teä aùc.
Trong phaùp thieän baát thieän,
Sanh, töû vaø Nieát-baøn,
Laø phaùp quyeát thaät coù,
Nôi ñoù chôù sanh nghi.
SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 17 620

Ngöôi neáu sanh taâm nghi, Thaàn cheát, söù nguïc troùi, Nhö sö töû baét nai, Khoâng theå ñöôïc giaûi thoaùt. ÔÛ ñôøi tuy coù nghi, Neân theo phaùp dieäu thieän, Ví nhö xem ñöôøng reõ, Ñöôøng toát aáy neân ñi. Caùc nhaân duyeân nhö vaäy neân xaû boû nghi. Boû ñöôïc naêm caùi (ngaên che) aáy, nhö maéc nôi ñöôïc thoaùt, beänh naëng ñöôïc laønh, ôû choã ñoùi khaùt ñöôïc ñeán nöôùc giaøu, nhö töø nguïc ñöôïc ra, nhö trong choã giaëc aùc ñöôïc töï thoaùt khoûi, an oån khoâng hoaïn naïn. Haønh giaû cuõng nhö vaäy, tröø boû naêm caùi thì taâm ñöôïc an oån, thanh tònh khoaùi laïc. Ví

nhö maët trôøi, maët traêng bò naêm thöù che môø laø khoùi, maây, buïi, muø, tay La-haàu A-tu-la che, thì khoâng theå soi saùng. Taâm ngöôøi cuõng nhö vaäy, bò naêm caùi che ngaên töï mình khoâng lôïi cuõng khoâng theå ích ngöôøi. Neáu hay quôû traùch naêm duïc, tröø naêm caùi, haønh naêm phaùp laø duïc, tinh taán, nieäm, xaûo tueä, nhaát taâm, haønh naêm phaùp naøy thì ñöôïc naêm chi, thaønh töïu Sô thieàn. Duïc laø muoán ra khoûi Duïc giôùi, muoán ñöôïc Sô thieàn. Tinh taán laø xuaát gia trì giôùi, ñaàu ñeâm, cuoái ñeâm chuyeân tinh khoâng giaûi ñaõi, tieát cheá aên uoáng, nhieáp taâm khoâng cho dong ruoåi, taùn loaïn. Nieäm laø nghó tôùi caùi vui ôû Sô thieàn, bieát Duïc giôùi baát tònh, cuoàng loaïn, meâ hoaëc, ñaùng khinh, coøn Sô thieàn laø toân troïng ñaùng quyù. Xaûo tueä laø quaùn saùt, so löôøng vôùi caùi vui ôû Duïc giôùi, caùi vui ôû Sô thieàn naëng nheï, ñöôïc maát. Nhaát taâm laø thöôøng buoäc taâm vaøo trong moät duyeân khoâng cho phaân taùn. Laïi nöõa, chuyeân caàu Sô thieàn, phoùng xaû caùi vui Duïc giôùi. Ví nhö sôï keû oaùn muoán dieät tröø thì khoâng bò oaùn laøm haïi. Nhö Phaät vì keû Baø-la- moân ñaém duïc noùi: “Ta voán quaùn saùt duïc, duïc laø sôï haõi, laø nhaân lo khoå; duïc laø ít vui nhieàu khoå; duïc laø löôùi ma, raøng buoäc khoù ra, duïc thieâu ñoát, khoâ kieät caùc thöù vui. Ví nhö röøng caây, boán beà boác löûa; duïc nhö tôùi hoá löûa raát ñaùng sôï haõi, nhö eùp böùc raén ñoäc, nhö giaëc oaùn ruùt dao, nhö aùc La-saùt, nhö ñoäc aùc vaøo mieäng, nhö uoáng nöôùc ñoàng soâi, nhö ba doøng voi ñieân, nhö ñi tôùi hoá saâu lôùn, nhö sö töû chaën ñöôøng, nhö caù Ma-kieät haû mieäng, caùc duïc cuõng nhö vaäy, raát ñaùng sôï haõi. Neáu ñaém tröôùc caùc duïc, khieán cho ngöôøi khoå naõo. Ngöôøi ñaém duïc cuõng nhö nguïc tuø, nhö nai giöõa voøng vaây,

nhö chim maéc löôùi, nhö caù nuoát caâu, nhö beo baét choù, nhö quaï giöõa ñaøn chim caét, nhö raén gaëp heo röøng, nhö chuoät ôû giöõa meøo, nhö boïn muø ñi tôùi hoá, nhö ruoài ñaäu daàu noùng, nhö ngöôøi yeáu ñuoái ra traän, nhö ngöôøi kheøo chaân gaëp löûa, nhö vaøo soâng nöôùc maën soâi, nhö lieám maät dính ñaàu löôõi dao, nhö thaùi thòt giöõa ngaõ tö ñöôøng, nhö vaûi moûng phuû röøng dao, nhö hoa che baát tònh, nhö maät boâi bình ñoäc, nhö hoøm raén ñoäc, nhö moäng hö doái, nhö vay möôïn phaûi traû veà, nhö troø huyeãn gaït treû con, nhö löûa khoâng thaät, nhö chìm nöôùc lôùn, nhö thuyeàn vaøo mieäng caù Ma-kieät, nhö möa ñaù haïi luùa, nhö saám seùt ñaùnh ngöôøi. Caùc duïc cuõng nhö vaäy, hö doái khoâng thaät, khoâng beàn khoâng maïnh, vui ít khoå nhieàu. Duïc laø Ma quaân phaù coâng ñöùc thieän, thöôøng cöôùp haïi chuùng sanh. Nhö vaäy laø caùc thí duï veà duïc. Maéng naêm duïc, tröø naêm caùi, haønh naêm phaùp ñöôïc ñeán Sô thieàn. Hoûi: Taùm boäi xaû, Taùm thaéng xöù vaø Möôøi nhaát thieát nhaäp, Boán voâ löôïng taâm, caùc ñònh tam muoäi, nhöõng ñònh nhö vaäy, sao khoâng goïi laø Ba- la-maät, maø chæ goïi thieàn Ba-la-maät? Ñaùp: Coâng ñöùc cuûa caùc ñònh aáy, ñeàu laø tö duy tu. Thieàn, Trung hoa noùi laø Tö duy tu, noùi thieàn Ba-la-maät laø bao goàm taát caû. Laïi nöõa, Thieàn toái ñaïi nhö vua, noùi thieàn laø goàm taát caû, noùi ñònh thì khoâng goàm ñöôïc. Vì sao? Trong Töù thieàn, trí vaø ñònh ngang nhau neân vui: Vò ñaùo ñòa, Trung gian ñòa, trí nhieàu maø ñònh ít. Ñònh voâ saéc giôùi thì ñònh nhieàu maø trí ít, neân caùc

choã naøy khoâng vui. Ví nhö xe moät baùnh maïnh, moät baùnh yeáu, thì khoâng ñi an oån, trí vaø ñònh khoâng ngang nhau cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, nôi Töù thieàn coù Boán ñaúng taâm, Naêm thaàn thoâng, Taùm boäi xaû, Taùm thaéng xöù, Möôøi nhaát thieát xöù, voâ traùnh tam muoäi, nguyeän trí, ñænh thieàn, töï taïi ñònh, luyeän thieàn, möôøi boán bieán hoùa taâm, ban chaâu ban, caùc tam muoäi Thuû Laêng Nghieâm, v.v... cuûa Boà-taùt, löôïc noùi thì coù moät traêm hai möôi, coøn caùc tam muoäi baát ñoäng v.v... cuûa chö Phaät löôïc noùi thì coù moät traêm leû taùm, vaø Phaät ñaéc ñaïo, xaû thoï maïng, caùc coâng ñöùc dieäu ñònh nhö vaäy, ñeàu ôû trong Thieàn caû. Do vaäy, neân goïi Thieàn laø Ba- la-maät, caùc ñònh khaùc khoâng goïi laø Ba-la-maät . Hoûi: Tröôùc ñaây, oâng noùi maéng naêm duïc, tröø naêm caùi, haønh naêm phaùp, ñöôïc Sô thieàn, vaäy tu vieäc gì, nöông ñaïo gì coù theå ñöôïc Sô thieàn? Ñaùp: Nöông baát tònh quaùn vaø caùc moân ñònh An-na-ban-na... Nhö baøi keä thieàn nghóa trong Thieàn kinh noùi: Lìa duïc vaø aùc phaùp, Coù giaùc vaø coù quaùn, Ly sanh ñöôïc hyû laïc,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 17 622

Ngöôøi aáy vaøo Sô thieàn.
Ñaõ ñöôïc lìa löûa daâm,
Thôøi ñöôïc ñònh trong maùt,
Nhö ngöôøi raát noùng böùc,
Vaøo ao laïnh thì vui.
Nhö ngheøo ñöôïc kho baùu,
Hyû giaùc laøm ñoäng taâm,
Phaân bieät, aáy laø quaùn.
Vaøo Sô thieàn cuõng vaäy.
Bieát giaùc quaùn loaïn taâm,
Tuy thieän maø phaûi lìa,
Nhö nöôùc lôùn ñöùng laëng,
Soùng daäy cuõng khoâng thaáy.
Ví nhö ngöôøi raát meät,
Khi an oån naèm nguû,
Neáu coù tieáng keâu goïi,
Thì taâm raát naõo loaïn.
Khi nhieáp taâm vaøo thieàn,
Vì giaùc quaùn laøm naõo,
Cho neân tröø giaùc quaùn,
Ñöôïc vaøo nhaát thöùc xöù.
Nhôø noäi taâm thanh tònh,
Ñònh sanh ñöôïc hyû laïc,
Ñöôïc vaøo Nhò thieàn ñaây,
Hyû taâm maïnh raát vui.

Nhaát taâm ñeä nhaát ñònh,
Yeân laëng khoâng nieäm gì,
Sôï hyû muoán boû noù,
Cuõng nhö boû giaùc quaùn.
Do thoï neân coù hyû,
Maát hyû thì sanh lo,
Lìa hyû laïc thaân thoï.
Xaû nieäm vaø phöông tieän.
Thaùnh nhaân hay xaû ñöôïc,
Ngöôøi khaùc xaû laø khoù,
Neáu bieát laïc laø naïn.
Thaáy baát ñoäng raát yeân.
Öu hyû tröôùc ñaõ tröø,
SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 17 623

Khoå laïc nay cuõng döùt, Xaû nieäm taâm thanh tònh, Vaøo trong ñeä Töù thieàn. Laïc trong ñeä Tam thieàn, Voâ thöôøng ñoäng neân khoå, Trong duïc giôùi ñoaïn öu, Sô Nhò thieàn tröø hyû. Cho neân Phaät Theá Toân, Noùi trong ñeä Töù thieàn, Tröôùc ñaõ ñoaïn öu hyû, Nay ñöôïc tröø khoå laïc. Laïi nöõa, trì giôùi thanh tònh, nhaøn cö moät mình, luoân giöõ caùc caên, ñaàu ñeâm cuoái ñeâm chuyeân tinh suy nghó, vöùt boû thuù vui beân ngoaøi, laáy thieàn laøm vui, lìa caùc duïc vaø phaùp baát thieän, nöông vò ñaùo ñòa ñöôïc Sô thieàn. Sô thieàn, nhö trong luaän taïng noùi: Thieàn coù boán thöù: 1- Vò töông öng 2- Tònh 3- Voâ laäu, 4- Naêm uaån do baùo ñaéc nhieáp thuoäc Sô thieàn, trong aáy haønh giaû vaøo tònh voâ laäu. Nhò thieàn, Tam thieàn, Töù thieàn cuõng nhö vaäy. Nhö Phaät noùi: “Neáu coù Tyø-kheo lìa caùc duïc vaø phaùp aùc baát thieän, coù giaùc coù quaùn, ly duïc sanh hyû laïc vaøo Sô thieàn”. Caùc duïc laø naêm duïc aùi tröôùc nhö saéc v.v... Suy nghó phaân bieät, maéng traùch duïc nhö tröôùc noùi. Phaùp aùc baát thieän laø naêm caùi nhö tham duïc v.v... Lìa hai vieäc trong ngoaøi aáy neân ñöôïc Sô thieàn. Töôùng cuûa Sô thieàn laø coù giaùc coù quaùn, hyû laïc, nhaát taâm. Coù giaùc coù quaùn laø ñöôïc coâng ñöùc thieän phaùp chöa töøng ñöôïc cuûa trong Sô thieàn, neân taâm raát kinh ngaïc tænh ngoä, thöôøng bò löûa duïc thieâu ñoát, neân khi ñöôïc Sô thieàn nhö ngöôøi vaøo ao nöôùc trong maùt, laïi nhö ngöôøi ngheøo boãng ñöôïc kho baùu. Haønh giaû suy nghó phaân bieät veà toäi loãi ôû Duïc giôùi vaø bieát coâng ñöùc lôïi ích cuûa Sô thieàn raát nhieàu, taâm raát hoan hyû; aáy goïi laø coù giaùc coù quaùn. Hoûi: Coù giaùc coù quaùn laø moät phaùp hay hai phaùp? Ñaùp: Hai phaùp, thoâ taâm môùi nghó ñeán, aáy goïi laø giaùc. Teá taâm phaân bieät kyõ, aáy goïi laø quaùn. Ví nhö ñaùnh chuoâng, khi tieáng môùi phaùt lôùn, aáy laø giaùc, sau tieáng nhoû laàn, aáy goïi laø quaùn. Hoûi: Nhö luaän noùi: “Töø Duïc giôùi cho ñeán Sô thieàn, trong moät taâm

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 17 624

coù giaùc quaùn töông öng, sao nay noùi thoâ taâm môùi nghó ñeán goïi laø giaùc, teá taâm phaân bieät kyõ goïi laø quaùn ? Ñaùp: Hai phaùp tuy ôû moät taâm maø hai töôùng khoâng ñeàu, khi "giaùc" thì "quaùn" khoâng roõ raøng, khi "quaùn" thì "giaùc" khoâng roõ raøng. Ví nhö khi maët trôøi moïc thì caùc sao khoâng hieän ra. Heát thaûy taâm taâm sôû phaùp tuøy thôøi maø ñaët teân cuõng nhö vaäy. Nhö Phaät noùi: "Neáu ñoaïn ñöôïc moät phaùp, Ta aán chöùng cho chöùng ñöôïc A-na-haøm". Moät phaùp ñoù laø xan tham. Ñuùng thaät neân phaûi noùi laø ñoaïn heát naêm haï phaàn kieát thì chöùng ñöôïc A-na-haøm. Theá sao ñaây noùi chæ ñoaïn moät phaùp? Vì ngöôøi aáy xan tham nhieàu hôn, caùc kieát söû khaùc ñeàu töø nôi tham sanh ra, cho neân xan tham heát thì caùc kieát söû cuõng ñoaïn. Giaùc vaø quaùn cuõng nhö vaäy. Haønh giaû bieát caùc giaùc quaùn aáy, tuy laø thieän phaùp nhöng noù laøm nhieãu loaïn ñònh taâm. Vì taâm muoán lìa neân maéng giaùc quaùn aáy. Nghó raèng: "Giaùc quaùn nhieãu ñoäng thieàn taâm, ví nhö nöôùc trong, soùng noåi daäy thì khoâng troâng thaáy gì. Laïi nhö ngöôøi moûi meät ñöôïc nghæ muoán nguû, ngöôøi beân caïnh keâu goïi thì raát naõo loaïn. Khi nhieáp taâm noäi ñònh bò giaùc quaùn laøm lay ñoäng cuõng nhö vaäy. Caùc thöù nhaân duyeân nhö vaäy, maéng traùch giaùc quaùn, giaùc quaùn döùt, beân trong thanh tònh, coät taâm moät choã, khoâng giaùc khoâng quaùn, ñònh sanh hyû laïc, vaøo Nhò thieàn. Ñaõ ñöôïc Nhò thieàn nhöng trong söï ñöôïc Nhò thieàn aáy chöa töøng ñöôïc söï hyû laïc voâ tæ. Giaùc quaùn dieät laø bieát toäi loãi cuûa giaùc quaùn neân dieät; beân trong thanh tònh laø vaøo saâu thieàn ñònh, tin raèng xaû giaùc quaùn cuûa Sô thieàn thì söï lôïi ích troïng ñaïi, söï maát raát ít, söï ñöôïc raát nhieàu. Buoäc taâm vaøo moät duyeân, neân goïi laø beân trong thanh tònh. Haønh giaû quaùn toäi loãi cuûa hyû cuõng nhö giaùc quaùn, tuøy choã coù hyû, heã nhieàu hyû laø nhieàu öu. Vì sao? Nhö ngöôøi ngheøo ñöôïc cuûa baùu hoan hyû voâ löôïng, moät mai bò maát thì öu cuõng saâu, hyû lieàn chuyeån thaønh öu, cho neân, neân xaû. Lìa hyû aáy neân haønh xaû nieäm trí, thoï thaân laïc, laïc aáy Thaùnh nhaân coù theå ñöôïc coù theå xaû, nhaát taâm ôû nôi laïc, vaøo ñeä Tam thieàn. Xaû laø xaû hyû taâm khoâng coøn hoái tieác. Nieäm trí laø ñaõ ñöôïc caùi vui Tam thieàn khoâng laøm cho sanh hoaïn naïn ñoái vôùi laïc. Thoï thaân laïc laø caùi vui Tam thieàn lan khaép toaøn thaân ñeàu laõnh thoï. Thaùnh nhaân coù theå ñöôïc xaû laø, caùi vui aáy laø nhaát cuûa theá gian hay laøm phaùt sanh taâm ñaém tröôùc, keû phaøm phu ít ai xaû ñöôïc. Do vaäy neân Phaät noùi: "Quaû baùo cuûa söï thöïc haønh loøng töø laø thöù nhaát cuûa trong Bieán-tònh-ñòa (Bieán-tònh-thieân). Haønh giaû quaùn xeùt caùi loãi cuûa laïc cuõng nhö caùi loãi cuûa hyû, bieát choã taâm baát ñoäng laø toái ñeä nhaát, choã coù lay ñoäng thì laø coù khoå. Haønh giaû vì caùi vui ñeä Tam thieàn lay ñoäng neân caàu choã baát ñoäng. Vì döùt khoå laïc tröôùc neân döùt öu hyû,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 17 625

khoâng khoå khoâng vui, xaû nieäm thanh tònh, vaøo ñeä Töù thieàn. Trong ñeä Töù thieàn aáy, khoâng khoå khoâng vui, chæ coù trí tueä baát ñoäng, vì vaäy neân noùi ñeä Töù thieàn laø xaû nieäm thanh tònh. ÔÛ ñeä Tam thieàn coù caùi vui laøm lay ñoäng neân noùi laø khoå, cho neân trong ñeä Töù thieàn noùi coù caùi vui döùt khoå.

Nhö Phaät noùi: “Qua khoûi heát thaûy saéc töôùng, khoâng töôûng nieäm bieät töôùng, dieät höõu ñoái töôùng vaøo Voâ bieân hö khoâng xöù”. Haønh giaû nghó raèng: “Neáu khoâng saéc thì khoâng coù caùi khoå ñoùi khaùt, laïnh noùng, thaân saéc aáy thoâ troïng teä aùc, hö doái khoâng thaät, do nhaân duyeân ñôøi tröôùc hoøa hôïp ñöôïc thaân quaû baùo naøy, laø choã ôû cuûa caùc khoå naõo, laøm sao thoaùt khoûi ñöôïc thaân naïn naøy? Neân quaùn thaân naøy trong thaân troáng khoâng, thöôøng quaùn thaân khoâng, nhö caùi loàng, nhö noài ñaát, thöôøng nieäm nhôù khoâng boû thôøi ñöôïc qua khoûi saéc, khoâng coøn thaáy thaân. Gioáng nhö noäi khoâng, ngoaïi khoâng cuõng vaäy. Baáy giôø coù theå quaùn voâ löôïng voâ bieân hö khoâng. Ñöôïc quaùn aáy roài khoâng khoå khoâng laïc, taâm aáy caøng taêng, nhö chim nhoát trong bình, bình vôõ ñöôïc bay ra; aáy goïi laø Ñònh khoâng xöù. Khoâng aáy voâ bieân voâ löôïng, laáy thöùc duyeân theo, duyeân nhieàu thì taùn loaïn, coù theå phaù ñònh. Haønh giaû quaùn hö khoâng, duyeân thoï, töôûng, haønh, thöùc nhö beänh, nhö ung, nhö gheû, nhö gai nhoïn, voâ thöôøng, khoå, khoâng, voâ ngaõ, giaû doái, hoøa hôïp thì coù, chaúng phaûi thaät coù. Nieäm nhö vaäy xong xaû taâm duyeân hö khoâng maø chæ duyeân thöùc. Theá naøo maø duyeân? Thöùc hieän tieàn duyeân ñeán voâ löôïng voâ bieân thöùc quaù khöù, vò lai. Thöùc aáy voâ löôïng voâ bieân nhö hö khoâng voâ löôïng voâ bieân; aáy goïi laø Ñònh thöùc xöù. Thöùc aáy voâ löôïng voâ bieân, laáy thöùc duyeân theo, thöùc nhieàu thì taùn loaïn, coù theå phaù ñònh. Haønh giaû quaùn duyeân thöùc, thoï töôûng haønh thöùc nhö beänh, nhö ung, nhö gheû, nhö gai nhoïn, voâ thöôøng, khoå, khoâng, voâ ngaõ, giaû doái hoøa hôïp maø coù, chaúng phaûi thaät coù. Nhö vaäy quaùn roài thì phaù thöùc töôùng, aáy laø maéng traùch thöùc xöù, taùn thaùn voâ sôû höõu xöù, phaù caùc thöùc töôùng, coät taâm ôû trong voâ sôû höõu xöù, aáy goïi laø Ñònh voâ sôû höõu xöù. Voâ sôû höõu xöù duyeân thoï, töôûng, haønh, thöùc nhö beänh, nhö ung, nhö gheû, nhö gai nhoïn, voâ thöôøng, khoå, khoâng, voâ ngaõ, giaû doái hoøa hôïp maø coù, chaúng phaûi thaät coù. Nhö vaäy, tö duy voâ töôûng xöù nhö ung, höõu töôùng xöù nhö beänh, nhö ung, nhö gheû, nhö gai nhoïn, dieäu xöù ñeä nhaát laø Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù. Hoûi: Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù coù thoï, töôûng, haønh, thöùc taïi sao noùi Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng? Ñaùp: Trong aáy coù töôûng, song vi teá khoù bieát, neân goïi laø Phi-höõu-

töôûng, song coù töôûng neân goïi laø Phi-voâ-töôûng. Taâm phaøm phu cho ôû ñoù laø ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp, aáy laø Nieát-baøn, coøn trong Phaät phaùp tuy bieát ôû ñoù coù töôûng, song nhaân vì teân goïi cuõ cuûa noù, neân goïi laø Phi-höõu-töôûng- phi-voâ-töôûng. Hoûi: Theá naøo laø Voâ töôûng? Ñaùp: Voâ töôûng coù ba laø voâ töôûng ñònh, dieät thoï töôûng ñònh vaø voâ töôûng thieân. Ngöôøi phaøm phu muoán dieät taâm ñeå vaøo voâ töôûng ñònh, coøn ñeä töû Phaät muoán dieät taâm ñeå vaøo Dieät thoï töôûng ñònh. Caùc thieàn ñònh aáy coù hai thöù, hoaëc höõu laäu hoaëc voâ laäu. Höõu laäu laø sôû haønh cuûa phaøm phu, nhö tröôùc ñaõ noùi. Voâ laäu laø möôøi saùu thaùnh haønh. Neáu laø höõu laäu ñaïo thì nöông thöôïng ñòa maø lìa caùi duïc cuûa haï ñòa. Neáu voâ laäu ñaïo thì lìa caû caùi duïc

cuûa töï ñòa vaø thöôïng ñòa. Vì vaäy phaøm phu ôû Höõu ñænh xöù khoâng ñöôïc ly duïc, vì khoâng coøn coù thöôïng ñòa ñeå nöông. Neáu ñeä töû Phaät muoán lìa caùi duïc cuûa duïc giôùi. Phieàn naõo cuûa Duïc giôùi thuoäc loaïi tö duy ñoaïn coù chín baäc thöôïng, trung, haï, laø thöôïng thöôïng, thöôïng trung, thöôïng haï, trung thöôïng, trung trung, trung haï, haï thöôïng, haï trung, haï haï. Ñeå ñoaïn chín baäc aáy, ñeä töû Phaät hoaëc nöông höõu laäu ñaïo, caàu ñöôïc Sô thieàn. Baáy giôø ôû trong chín voâ ngaïi ñaïo (chín voâ giaùn ñaïo), taùm giaûi thoaùt ñaïo, cuûa vò ñaùo ñòa, hieän taïi tu höõu laäu ñaïo, vò lai tu höõu laäu voâ laäu ñaïo. Trong giaûi thoaùt ñaïo thöù chín ôû vò ñaùo ñòa, hieän taïi tu höõu laäu ñaïo, vò lai tu vò ñaùo ñòa höõu laäu, voâ laäu ñaïo vaø höõu laäu cuûa bieân ñòa Sô thieàn. Neáu voâ laäu ñaïo muoán ñöôïc Sô thieàn cuõng nhö vaäy. Neáu nöông höõu laäu ñaïo, lìa caùi duïc cuûa Sô thieàn, nôi bieân ñòa cuûa ñeä Nhò thieàn, trong chín voâ ngaïi ñaïo, taùm giaûi thoaùt ñaïo, hieän taïi tu Nhò thieàn bieân ñòa höõu laäu, vò lai tu Nhò thieàn bieân ñòa höõu laäu ñaïo, cuõng tu Sô thieàn voâ laäu vaø quyeán thuoäc. Trong giaûi thoaùt ñaïo thöù chín, nôi bieân ñòa cuûa ñeä Nhò thieàn, hieän taïi tu Nhò thieàn bieân ñòa höõu laäu ñaïo, vò lai tu Nhò thieàn bieân ñòa, Sô thieàn voâ laäu vaø quyeán thuoäc, Nhò thieàn tònh voâ laäu. Neáu voâ laäu ñaïo, lìa caùi duïc cuûa Sô thieàn trong chín voâ ngaïi ñaïo, taùm giaûi thoaùt ñaïo, hieän taïi tu voâ laäu ñaïo nôi töï ñòa, vò lai tu Sô thieàn vaø quyeán thuoäc höõu laäu voâ laäu ñaïo. Trong giaûi thoaùt ñaïo thöù chín, hieän taïi tu voâ laäu ñaïo nôi töï ñòa, vò lai tu Sô thieàn vaø quyeán thuoäc höõu laäu voâ laäu ñaïo, vaø tu Nhò thieàn tònh voâ laäu, cho ñeán khi Voâ sôû höõu xöù lìa duïc cuõng nhö vaäy. Khi ôû Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng lìa duïc, thì trong chín voâ ngaïi ñaïo, taùm giaûi thoaùt ñaïo chæ tu heát thaûy voâ laäu ñaïo. Trong giaûi thoaùt ñaïo thöù chín, tu thieän caên cuûa tam giôùi vaø voâ laäu ñaïo, tröø voâ taâm ñònh. Tu coù hai thöù: 1- Ñaéc tu

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 17 627

2- Haønh tu. Ñaéc tu laø tröùôc voán khoâng ñöôïc maø nay ñöôïc, ñôøi vò lai tu vieäc mình cuõng tu vieäc khaùc. Haønh tu laø ñaõ töøng tu, trong hieän taïi tu, vò lai cuõng tu, khoâng tu vieäc khaùc. Nhö vaäy laø loái tu trong caùc thöù thieàn ñònh. Laïi nöõa, töôùng cuûa thieàn ñònh löôïc noùi coù hai möôi ba thöù, ñoù laø taùm vò thieàn, taùm tònh thieàn, baûy voâ laäu thieàn. Laïi coù saùu nhaân: Töông öng nhaân, coïng nhaân, töông tôï nhaân, bieán nhaân, baùo nhaân, danh nhaân, moãi moãi ñeàu voâ laäu. Baûy voâ laäu nhaân laø töông tôï voâ laäu, trong töï ñòa taêng theâm voâ laäu töông öng vaø nhaân coïng höõu. Sô vò ñònh sô vò ñònh nhaân, cho ñeán haäu vò ñònh haäu vò ñònh nhaân. Tònh cuõng nhö vaäy. Boán duyeân laø nhaân duyeân, thöù ñeä duyeân, duyeân duyeân, taêng thöôïng duyeân. Nhaân duyeân nhö treân ñaõ noùi. Sô thieàn voâ laäu ñònh, thöù lôùp sanh saùu ñònh: 1- Sô thieàn tònh 2- Voâ laäu 3- Nhò thieàn tònh 4- Voâ laäu 5- Tam thieàn tònh 6- Voâ laäu. Nhò thieàn voâ laäu ñònh thöù lôùp sanh taùm ñònh: 1- Töï ñòa tònh 2- Voâ laäu 3- Sô thieàn tònh 4- Voâ laäu 5- Tam thieàn tònh 6- Voâ laäu 7- Töù thieàn tònh 8- Voâ laäu. Tam voâ laäu ñònh thöù lôùp sanh möôøi ñònh laø ôû Töï ñòa coù hai, ôû Haï ñòa coù boán, ôû Thöôïng ñòa coù boán. Ñeä töù thieàn vaø Khoâng xöù cuõng thöù lôùp sanh möôøi ñònh nhö

vaäy. Thöùc xöù voâ laäu ñònh, thöù lôùp sanh chín ñònh laø ôû Töï ñòa coù hai, ôû Haï ñòa coù boán, ôû Thöôïng ñòa coù ba. Voâ sôû höõu xöù voâ laäu ñònh, thöù lôùp sanh baûy ñònh laø ôû Töï ñòa coù hai, ôû Haï ñòa coù boán, ôû Thöôïng ñòa coù moät. Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù thöù lôùp sanh saùu taâm laø ôû Töï ñòa coù hai, ôû Haï ñòa coù boán. Caùc tònh ñòa khaùc cuõng nhö vaäy. Laïi ñeàu lôïi ích töï

ñòa vò. Sô thieàn vò thöù lôùp coù hai laø vò vaø tònh, cho ñeán Phi töôûng phi phi töôûng xöù vò cuõng nhö vaäy. Tònh vaø voâ laäu thieàn, heát thaûy xöù ñeàu duyeân. Vò thieàn duyeân vò trong töï ñòa, cuõng duyeân tònh, aùi, vì khoâng coù voâ laäu duyeân, neân khoâng duyeân voâ laäu. Tònh vaø voâ laäu caên baûn voâ saéc ñònh, khoâng duyeân höõu laäu cuûa haï ñòa. Danh nhaân vaø Taêng thöôïng duyeân thoâng heát thaûy ñònh. Boán voâ löôïng taâm, taùm boäi xaû, taùm thaéng xöù, vaø taùm nhaát thieát xöù ñeàu duyeân duïc giôùi. Naêm thaàn thoâng thì duyeân Duïc giôùi, Saéc giôùi, ngoaøi ra ñeàu tuøy theo choã thích hôïp maø duyeân. Dieät thoï töôûng ñònh thì khoâng duyeân gì. Trong Töù thieàn coù luyeän phaùp, laáy voâ laäu luyeän höõu laäu, neân ñöôïc Töù thieàn taâm töï taïi. Laáy voâ laäu ñeä Töù thieàn luyeän höõu laäu ñeä Töù thieàn, vaäy sau ñeä Tam, ñeä Nhò, ñeä Nhaát thieàn ñeàu laáy töï ñòa voâ laäu luyeän töï ñòa höõu laäu. Hoûi: Sao goïi laø luyeän thieàn? Ñaùp: Caùc Thaùnh nhaân thích voâ laäu ñònh, khoâng thích höõu laäu. Khi ly duïc, tònh höõu laäu khoâng thích maø töï ñöôïc. Nay muoán tröø caáu ueá ñoù neân laáy voâ laäu ñeå luyeän noù. Ví nhö luyeän vaøng boû caáu baån, voâ laäu luyeän höõu laäu cuõng nhö vaäy. Töø voâ laäu thieàn khôûi daäy, nhaäp vaøo tònh thieàn, luoân luoân nhö vaäy goïi laø luyeän. Laïi nöõa, trong caùc thieàn coù ñaûnh thieàn. Sao goïi laø ñaûnh? Coù hai loaïi A-la-haùn laø hoaïi phaùp vaø baát hoaïi phaùp. Baát hoaïi phaùp A-la-haùn ñöôïc töï taïi ñoái vôùi heát thaûy thieàn ñònh saâu xa, coù theå phaùt khôûi ñænh thieàn. Ñöôïc ñænh thieàn aáy, coù theå chuyeån söï soáng laâu thaønh giaøu sang, chuyeån söï giaøu sang thaønh soáng laâu. Laïi coù trí nguyeän, boán bieän, tam muoäi voâ traùnh. Trí nguyeän laø nguyeän muoán bieát vieäc ba ñôøi, tuøy yù nguyeän ñeàu bieát ñöôïc. Trí nguyeän naøy thuoäc vaøo hai nôi laø Duïc giôùi vaø ñeä Töù thieàn. Boán bieän laø phaùp bieän, töø bieän thì thuoäc vaøo hai nôi laø Duïc giôùi vaø Sô thieàn; nghóa bieän vaø laïc thuyeát thì thuoäc vaøo chín nôi laø Duïc giôùi, Boán thieàn, Boán voâ saéc ñònh. Voâ traùnh tam muoäi laø laøm cho taâm ngöôøi khaùc khoâng sinh tranh caõi, noù thuoäc vaøo naêm nôi laø Duïc giôùi vaø Boán thieàn. Hoûi: Ñöôïc caùc thieàn coøn coù phaùp khaùc nöõa khoâng? Ñaùp: Vì ñònh sanh cuõng ñöôïc, thoái cuõng ñöôïc. Tònh thieàn thì khi sanh ñöôïc, khi ly duïc ñöôïc, khi voâ laäu ly duïc ñöôïc, khi thoái ñöôïc. Chín ñòa voâ laäu ñònh laø boán thieàn, ba voâ saéc ñònh, vò ñaùo ñòa thieàn,

trung gian thieàn, coù theå ñoaïn kieát söû. ÔÛ vò ñaùo ñòa thieàn, trung gian thieàn coù xaû caên töông öng. Neáu ngöôøi thaønh töïu thieàn, taâm bieán hoaù cuûa haï

ñòa cuõng thaønh töïu. Nhö sô thieàn thaønh töïu taâm bieán hoùa, moät laø Sô thieàn, hai laø Duïc giôùi, Nhò thieàn coù ba, Tam thieàn coù boán, Töù thieàn coù naêm, neáu trong Nhò thieàn, Tam thieàn, Töù thieàn khi muoán nghe, thaáy, xuùc, chaïm ñeàu duøng thöùc cuûa trôøi Phaïm theá, khi thöùc dieät thì ngöng. Boán voâ löôïng taâm, Naêm thaàn thoâng, Taùm boäi xaû, Taùm thaéng xöù, Möôøi nhaát thieát nhaäp, Chín thöù ñeä ñònh, Chín töôûng, Möôøi töôûng, Ba tam muoäi, Ba giaûi thoaùt moân, Ba voâ laäu caên, Ba möôi baûy phaåm trôï ñaïo, caùc coâng ñöùc nhö vaäy, ñeàu töø trong thieàn Ba-la-maät phaùt sanh. Trong ñoù neân roäng noùi. Hoûi: Neân phaûi noùi laø Thieàn Ba-la-maät, côù sao chæ noùi thieàn? Ñaùp: Thieàn laø goác cuûa Ba-la-maät. Ñöôïc thieàn aáy roài thöông xoùt chuùng sanh, trong noäi taâm coù caùc dieäu laïc cuûa thieàn ñònh nhöng khoâng bieát caàu, neân môùi caàu caùi vui ôû trong phaùp khoå baát tònh beân ngoaøi. Quaùn nhö vaäy roài sanh taâm ñaïi bi, laäp theä nguyeän roäng lôùn" "Ta seõ laøm cho chuùng sanh ñeàu ñöôïc caùi vui beân trong thieàn ñònh, lìa caùi vui baát tònh. Nöông caùi vui thieàn ñònh, roài tieáp ñeán laøm cho ñöôïc caùi vui cuûa Phaät ñaïo". Baáy giôø thieàn ñöôïc goïi laø Ba-la-maät. Laïi nöõa, ôû trong thieàn aáy, khoâng vì laõnh thoï thieàn vò, khoâng vì caàu quaû baùo, khoâng vì tuøy baùo sanh ra, maø vì ñieàu phuïc taâm neân nhaäp thieàn, duøng trí tueä phöông tieän sanh trôû laïi Duïc giôùi, ñoä thoaùt heát thaûy chuùng sanh, baáy giôø thieàn ñöôïc goïi laø Ba-la-maät. Laïi nöõa, Boà-taùt nhaäp thieàn ñònh saâu xa, heát thaûy trôøi ngöôøi khoâng theå bieát ñöôïc taâm Boà-taùt nöông döïa ñaâu, duyeân ñaâu, trong caùc phaùp thaáy nghe hay bieát, taâm khoâng lay ñoäng, nhö trong Kinh Tyø-ma-la-caät (Duy-ma-caät) vì Xaù-lôïi-phaát maø noùi phaùp an toïa, khoâng nöông döïa thaân, khoâng nöông döïa taâm, khoâng nöông döïa ba coõi. ÔÛ trong ba coõi khoâng tìm thaáy thaân taâm, nhö vaäy laø an toïa. Laïi nöõa, neáu ngöôøi nghe noùi caùi vui thieàn ñònh hôn caùi vui coõi ngöôøi, coõi trôøi, beøn boû caùi vui nguõ duïc maø caàu thieàn ñònh. AÁy laø töï caàu laøm lôïi mình, khoâng ñuû cho laø laï. Boà-taùt thì khoâng nhö theá, chæ vì ñem vui cho chuùng sanh neân laøm cho taâm töø bi thanh tònh, khoâng boû chuùng sanh. Boà-taùt thieàn, trong thieàn phaùt taâm ñaïi bi, thieàn coù caùi vui cöïc dieäu beân trong, nhöng chuùng sanh thì boû ñi maø caàu caùi vui beân ngoaøi. Ví nhö ngöôøi muø giaøu lôùn, coù nhieàu kho baùu maø vì khoâng bieát, khoâng thaáy maø phaûi ñi xin. Ngöôøi trí thöông xoùt ngöôøi aáy coù vaät quyù maø khoâng theå thaáy bieát, neân phaûi ñi xin ngöôøi khaùc. Chuùng sanh cuõng nhö vaäy, trong taâm

coù nhieàu caùi vui thieàn ñònh maø khoâng bieát phaùt huy, trôû laïi caàu caùi vui beân ngoaøi. Laïi nöõa, Boà-taùt bieát thaät töôùng caùc phaùp neân vaøo thieàn, trong loøng an oån khoâng ñaém thieàn vò, caùc ngoaïi ñaïo khaùc tuy vaøo thieàn ñònh, maø taâm khoâng an oån, khoâng bieát thaät töôùng caùc phaùp neân ñaém tröôùc thieàn vò. Hoûi: A-la-haùn, Bích-chi Phaät ñeàu khoâng ñaém tröôùc thieàn vò, côù sao khoâng ñöôïc Thieàn Ba-la-maät? Ñaùp: A-la-haùn, Bích-chi Phaät tuy khoâng ñaém tröôùc thieàn vò, song khoâng coù taâm ñaïi bi neân khoâng goïi laø thieàn Ba-la-maät. Laïi khoâng theå haønh heát caùc thieàn, coøn Boà-taùt thì haønh heát

caùc thieàn thoâ teá, lôùn nhoû, saâu caïn, noäi duyeân, ngoaïi duyeân, heát thaûy ñeàu thöïc haønh. Do vaäy neân trong taâm Boà-taùt goïi laø thieàn Ba-la-maät, caùc ngöôøi khaùc chæ goïi laø thieàn. Laïi nöõa, Ngoaïi ñaïo, Thanh-vaên, Boà-taùt ñeàu ñöôïc thieàn ñònh, nhöng trong thieàn ngoaïi ñaïo coù ba ñieàu hoaïn, hoaëc ñaém tröôùc, hoaëc taø kieán, hoaëc kieâu maïn. Trong thieàn Thanh-vaên taâm töø bi moûng, ñoái vôùi caùc phaùp khoâng theå duøng lôïi trí ñeå thoâng ñaït thaät töôùng caùc phaùp, lo hoaøn thieän rieâng cho thaân mình, döùt heát haït gioáng Phaät. Coøn trong thieàn Boà-taùt khoâng coù vieäc aáy. Muoán taäp hoïp heát thaûy Phaät phaùp, neân ôû trong thieàn maø khoâng queân chuùng sanh, cho ñeán coân truøng cuõng thöôøng coù nieäm thöông xoùt. Nhö ñöùc Phaät Thích-ca Vaên-ni, voán laø tieân nhaân buùi toùc, goïi laø Thöôïng-xaø-leâ, thöôøng haønh thieàn thöù tö, hôi thôû ra vaøo döùt, ngoài döôùi moät goác caây cao choùt baát ñoäng, chim troâng thaáy nhö vaäy cho laø caây, ñeû tröùng trong buùi toùc. Boà-taùt xuaát thieàn ñònh, bieát treân ñaàu coù tröùng chim, lieàn suy nghó: “Neáu ta ñöùng daäy chim meï chaéc khoâng coøn ñeán, chim meï khoâng ñeán tröùng chim phaûi hoûng, lieàn vaøo thieàn trôû laïi, cho ñeán khi chim con bay ñi, môùi ñöùng daäy. Laïi nöõa, tröø Boà-taùt, caùc ngöôøi khaùc vôùi taâm Duïc giôùi khoâng theå thöù lôùp vaøo thieàn. Boà-taùt thöïc haønh thieàn Ba-la-maät, vôùi taâm Duïc giôùi thöù lôùp vaøo thieàn. Vì sao? Boà-taùt ñôøi ñôøi tu caùc coâng ñöùc, taâm kieát söû moûng, taâm meàm dòu vaây. Laïi nöõa, caùc ngöôøi khaùc ñöôïc trí tueä bieát toång töôùng caùc phaùp maø coù theå lìa duïc, nhö quaùn voâ thöôøng, quaùn khoå, quaùn baát tònh. Boà-taùt coù theå phaân bieät ñöôïc bieät töôùng cuûa heát thaûy phaùp maø lìa duïc. Nhö naêm traêm tieân nhaân khi ñang bay ñi, nghe tieáng ca cuûa con gaùi Khaån-ñaø-la, sanh taâm ñaém tröôùc cuoàng say, lieàn maát heát thaàn tuùc maø cuøng moät luùc rôùt xuoáng ñaát. Laïi nhö haøng Thanh-vaên nghe tieáng ca haùt gaûy ñaøn cuûa vua Khaån-ñaø-la teân laø Ñoân-luaân-ma, ñem thaät töôùng caùc phaùp maø taùn thaùn

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 17 631

Phaät. Baáy giôø nuùi Tu-di vaø caây coái ñeàu rung ñoäng, caùc ñaïi ñeä töû nhö Ñaïi Ca-dieáp v.v... ñeàu khoâng an oån ngay treân choã ngoài cuûa mình. Thieân-nam Boà-taùt hoûi Ñaïi Ca-dieáp: “OÂng tuoåi raát cao, tu haïnh ñaàu ñaø baäc nhaát, nay vì sao khoâng theå cheá taâm an oån ñöôïc?” Ñaïi Ca-dieáp ñaùp: “Toâi ñoái vôùi caùc duïc cuûa ngöôøi vaø trôøi, taâm khoâng khuynh ñoäng, nhöng ñaây laø tieáng cuûa voâ löôïng coâng ñöùc quaû baùo cuûa Boà-taùt, laïi laø tieáng do trí tueä ban phaùt ra, neân khoâng theå nhòn ñöôïc. Neáu gioù boán phöông khôûi leân thì khoâng theå laøm cho nuùi Tu-di ñoäng, nhöng khi kieáp taän gioù Tyø-lam thoåi ñeán thì laøm cho nuùi Tu-di lay ñoäng nhö coû muïc.” Do vaäy neân bieát Boà-taùt quaùn bieät töôùng maø lìa ñöôïc caùc duïc, caùc ngöôøi khaùc chæ ñöôïc goïi laø thieàn chöù khoâng ñöôïc goïi laø Ba-la-maät. Laïi nöõa, caùc ngöôøi khaùc bieát taâm Boà-taùt nhaäp thieàn xuaát thieàn chöù khoâng theå bieát taâm khi truù thieàn duyeân ñaâu ñeán ñaâu, bieát caùc phaùp saâu caïn ra sao, chính A-la-haùn, Bích-chi Phaät coøn khoâng theå bieát huoáng chi caùc ngöôøi khaùc, ví nhö voi chuùa loäi nöôùc, khi vaøo khi ra, daáu chaân thaáy ñöôïc, coøn khi ôû trong nöôùc khoâng theå bieát ñöôïc. Neáu ñöôïc

Sô thieàn thì ngöôøi ñoàng ñöôïc Sô thieàn bieát ñöôïc, nhöng khoâng theå bieát Boà-taùt nhaäp Sô thieàn. Coù ngöôøi ñöôïc Nhò thieàn, quaùn bieát ñöôïc taâm ngöôøi ñöôïc Sô thieàn raát roõ raøng nhöng khoâng theå bieát taâm Boà-taùt khi nhaäp Sô thieàn. Cho ñeán Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, trong söï sieâu vieät tam muoäi, töø Sô thieàn khôûi ñeä Tam thieàn, töø Tam thieàn khôûi nhaäp Hö-khoâng-xöù, töø Hö-khoâng-xöù khôûi nhaäp Voâ- sôû-höõu-xöù. Nhò thöøa chæ sieâu vieät ñöôïc moät chöù khoâng theå sieâu vieät ñöôïc hai. Coøn Boà-taùt thì töï taïi sieâu vieät, töø Sô thieàn khôûi hoaëc nhaäp Tam thieàn nhö leä thöôøng, hoaëc nhaäp ñeä Töù thieàn, hoaëc nhaäp Khoâng-xöù, Thöùc-xöù, Voâ-sôû-höõu-xöù, Phi-höõu-töôûng-phi-voâ-töôûng-xöù, hoaëc nhaäp Dieät-thoï-töôûng-ñònh; töø Dieät-thoï-töôûng-ñònh khôûi hoaëc nhaäp Voâ-sôû-höõu-xöù, hoaëc Thöùc-xöù, Khoâng-xöù, Töù thieàn cho ñeán Sô thieàn, hoaëc coù khi vöôït moät baäc, coù khi vöôït hai baäc, cho ñeán vöôït chín baäc. Haøng Thanh-vaên khoâng theå vöôït hai baäc. Vì sao? Vì trí tueä, coâng ñöùc vaø söùc thieàn moûng. Gioáng nhö hai loaïi sö töû. Moät sö tö vaøngû, hai sö töû bôøm traéng. sö töû vaøng tuy nhaûy ñöôïc nhöng khoâng baèng sö töû chuùa bôøm traéng. Caùc nhaân duyeân nhö vaäy, laø phaân bieät thieàn Ba-la-maät. Laïi nöõa, baáy giôø Boà-taùt, thöôøng vaøo thieàn ñònh, nhieáp taâm baát ñoäng, khoâng sanh giaùc quaùn, cuõng coù theå vì chuùng sanh möôøi phöông ñem voâ löôïng aâm thanh thuyeát phaùp ñeå ñoä thoaùt; aáy goïi laø Thieàn Ba-la-maät. Hoûi: Nhö trong kinh noùi: Tröôùc coù giaùc quaùn tö duy sau môùi thuyeát phaùp, coøn vaøo trong thieàn ñònh khoâng coù ngöõ ngoân giaùc quaùn, thì khoâng

theå noùi phaùp ñöôïc. Sao nay oâng noùi thöôøng ôû trong thieàn ñònh khoâng khôûi giaùc quaùn maø vaãn thuyeát phaùp cho chuùng sanh? Ñaùp: Caùch thöùc cuûa ngöôøi coøn sanh töû khi nhaäp thieàn ñònh, tröôùc do coù giaùc quaùn veà ngoân ngöõ, sau môùi thuyeát phaùp. Coøn phaùp thaân Boà-taùt lìa thaân sanh töû, bieát heát thaûy phaùp thöôøng truù nhö töôùng thieàn ñònh, khoâng thaáy söï taùn loaïn, phaùp thaân Boà-taùt bieán hoùa ra voâ löôïng thaân thuyeát phaùp cho chuùng sanh, maø taâm Boà-taùt khoâng phaân bieät. Nhö ñaøn caàm cuûa A- tu-la thöôøng töï phaùt ra tieáng theo yù muoán, khoâng phaûi coù ai gaûy, noù cuõng khoâng taùn taâm, cuõng khoâng nhieáp taâm. Chæ do phöôùc ñöùc quaû baùo sanh, tuøy yù ngöôøi maø phaùt ra tieáng. Phaùp thaân Boà-taùt cuõng nhö vaäy, khoâng phaân bieät, cuõng khoâng taùn taâm, cuõng khoâng coù töôùng thuyeát phaùp. AÁy laø do voâ löôïng phöôùc ñöùc, trí tueä, thieàn ñònh, neân phaùp thaân Boà-taùt tuøy choã öùng hôïp maø phaùt ra phaùp aâm. Ngöôøi coù taâm xan tham nhieàu, thì nghe aâm thanh thuyeát veà boá thí; ngöôøi phaù giôùi, saân nhueá, giaûi ñaõi, loaïn taâm, ngu si nhieàu thì nghe aâm thanh thuyeát veà trì giôùi, nhaãn nhuïc, thieàn ñònh, trí tueä. Nghe phaùp aáy roài moãi ngöôøi töï suy nghó, daàn daàn do tam thöøa maø ñöôïc ñoä thoaùt. Laïi nöõa, Boà-taùt quaùn heát thaûy phaùp hoaëc loaïn, hoaëc tònh, ñeàu laø töôùng baát nhò, coøn ngöôøi khaùc thì töø nôi loaïn maø caàu ñònh. Vì sao? Vì trong phaùp loaïn thì khôûi töôûng saân, trong phaùp ñònh thì khôûi töôûng chaáp tröôùc,

nhö tieân nhaân Uaát-ñaø-la-ca ñöôïc nguõ thoâng, ngaøy ngaøy bay ñeán trong cung vua maø aên, ñöôïc vöông ñaïi phu nhaân theo ñuùng quoác phaùp laïy xuoáng tieáp chaân, tay phu nhaân chaïm ñeán, tieân nhaân lieàn maát thaàn thoâng, theo vua xin xe ñeå côõi maø trôû veà choã cuõ. Ñi vaøo giöõa röøng, laïi caàu nguõ thoâng, nhaát taâm chuyeân chuù, khi saép chöùng ñöôïc, coù con chim treân caây keâu caáp kíp, laøm cho loaïn yù, oâng boû goác caây ñi ñeán bôø nöôùc caàu nhaäp ñònh, laïi nghe tieáng quaäy nöùôc cuûa baày caù ñaáu nhau, oâng aáy caàu nhaäp thieàn maø khoâng ñöôïc, lieàn sanh saân nhueá: "Ta seõ gieát heát caù chim". OÂng aáy laâu veà sau nhôø tö duy ñöôïc ñònh, sanh leân Phi-höõu-töôûng-phi-voâ- töôûng-xöù. Tuoåi thoï heát ôû ñaây laïi sanh xuoáng laøm con choàn bay, gieát heát caù chim, gaây voâ löôïng toäi, ñoïa vaøo ba aùc ñaïo. AÁy laø do trong thieàn ñònh coù taâm ñaém tröôùc. Ngoaïi ñaïo nhö theá, trong haøng ñeä töû Phaät cuõng coù nhö theá. Nhö moät Tyø-kheo tu ñöôïc Töù thieàn, sanh taâm taêng thöôïng maïn cho laø ñöôïc boán ñaïo quaû. Khi ñöôïc Sô thieàn thì cho laø ñaéc Tu-ñaø-hoaøn, khi ñöôïc Nhò thieàn thì cho laø ñaéc Tö- ñaø-haøm, khi ñöôïc Tam thieàn thì cho laø ñaéc A-na-haøm, khi ñöôïc Töù thieàn thì cho laø ñaéc A-la-haùn. YÛ vaøo ñoù maø ngöøng laïi, khoâng caàu tieán nöõa. Khi saép qua ñôøi, thaáy töôùng trung aám cuûa töù thieàn hieän ñeán beøn sanh taø kieán

cho laø khoâng coù Nieát-baøn, Phaät ñaõ doái ta. Sanh aùc taø kieán nhö vaäy neân maát trung aám cuûa Töù thieàn beøn thaáy töôùng trung aám cuûa ñòa nguïc A-tyø. Caùc Tyø-kheo hoûi Phaät: "Tyø-kheo tu A-lan-nhaõ aáy qua ñôøi sanh veà ñaâu?" Phaät noùi: "Ngöôøi aáy sanh trong ñòa nguïc A-tyø". Caùc Tyø-kheo ñeàu raát kinh ngaïc laáy laøm laï hoûi: "Vò aáy toïa thieàn trì giôùi, do ñaâu maø daãn ñeán nhö vaäy?" Phaät noùi: "OÂng aáy taêng thöôïng maïn, vì khi ñöôïc Töù thieàn thì cho laø ñöôïc boán ñaïo quaû. Khi laâm chung, thaáy töôùng trung aám cuûa Töù thieàn beøn sanh taø kieán, baûo laø khoâng coù Nieát-baøn: "Ta laø A-la-haùn maø phaûi sanh trôû laïi, nhö vaäy Phaät hö doái". Khi aáy lieàn thaáy töôùng trung aám cuûa ñòa nguïc A-tyø. Qua ñôøi lieàn sanh trong ñòa nguïc A-tyø". Luùc aáy Phaät noùi keä: Ña vaên, trì giôùi, thieàn. Chöa ñöôïc voâ laäu phaùp, Tuy coù coâng ñöùc aáy, Vieäc aáy khoâng theå tin. Tyø-kheo aáy chòu khoå ôû aùc ñaïo. Cho neân bieát chaáp thuû loaïn töôùng thì deã sanh caùc phieàn naõo saân v.v... chaáp thuû ñònh töôùng thì deã sanh ñaém tröôùc. Boà-taùt khoâng chaáp thuû loaïn töôùng cuõng khoâng chaáp thuû thieàn ñònh töôùng. Töôùng loaïn vaø töôùng ñònh laø moät, neân goïi laø Thieàn Ba-la-maät. Nhö töôùng Sô thieàn laø lìa duïc, tröø caùi, chuù taâm moät choã. Boà-taùt lôïi caên laáy trí tueä quaùn saùt, neân ñoái vôùi naêm caùi khoâng coù gì phaûi buoâng xaû, ñoái vôùi töôùng thieàn ñònh khoâng coù gì phaûi chaáp thuû, vì töôùng caùc phaùp laø khoâng. Taïi sao ñoái vôùi naêm caùi khoâng coù gì xaû? Vì tham duïc caùi chaúng phaûi ôû trong chaúng phaûi ôû ngoaøi, cuõng chaúng phaûi trung gian. Vì sao? Vì neáu noäi phaùp laø coù, thì khoâng caàn chôø ngoaøi môùi sanh. Neáu ngoaïi phaùp laø coù thì khoâng coù hoaïn naïn ñoái vôùi ta, neáu ôû trung gian laø coù, thì trung gian laø khoâng coù choã nhaát ñònh, cuõng khoâng töø ñôøi tröôùc ñi

ñeán. Vì sao? Vì heát thaûy caùc phaùp khoâng ñeán, nhö ñoàng töû khoâng coù loøng duïc, neáu ñôøi tröôùc ñaõ coù, thôøi ngay khi nhoû cuõng phaûi coù. Vì vaäy, neân bieát ñôøi tröôùc khoâng ñeán thì cuõng khoâng ñeán ñôøi sau; chaúng töø caùc phöông ñeán; cuõng khoâng thöôøng töï coù; chaúng phaûi trong moät phaàn, cuõng chaúng phaûi trong khaép thaân; cuõng chaúng töø naêm traàn ñeán; cuõng chaúng töø naêm caên ra, khoâng töø ñaâu sanh, khoâng töø ñaâu dieät. Tham duïc aáy hoaëc tröôùc sanh, hoaëc sau sanh, hoaëc cuøng moät thôøi sanh, ñeàu khoâng ñuùng. Vì sao? Vì neáu tröôùc coù sanh, sau môùi coù tham duïc, theá laø khoâng phaûi töø tham duïc sanh, vì tröôùc chöa coù tham duïc; neáu sau coù sanh, tröôùc ñaõ coù tham duïc, thì sanh maø khoâng sanh gì caû; neáu cuøng moät thôøi sanh, thì khoâng coù söï sanh, khoâng

coù choã sanh, vì söï sanh vaø choã sanh khoâng coù phaân bieät. Laïi nöõa, tham duïc vaø ngöôøi tham duïc khoâng phaûi moät, khoâng phaûi khaùc. Vì sao? Vì lìa söï tham duïc khoâng theå coù ñöôïc, lìa ngöôøi tham duïc thì söï tham duïc khoâng theå coù ñöôïc, noù chæ töø nhaân duyeân hoøa hôïp maø sanh, Phaùp do nhaân duyeân hoøa hôïp sanh töùc laø töï taùnh khoâng. Nhö vaäy söï tham duïc vaø ngöôøi tham duïc khaùc nhau, laø khoâng theå coù ñöôïc. Coøn neáu moät thì giöõa söï tham duïc vaø ngöôøi tham duïc khoâng phaân bieät ñöôïc. Caùc nhaân duyeân nhö vaäy, tham duïc sanh laø khoâng theå coù ñöôïc. Neáu phaùp aáy ñaõ khoâng sanh thì phaùp aáy cuõng khoâng dieät. Vì khoâng sanh khoâng dieät thôøi khoâng ñònh khoâng loaïn. Quaùn tham duïc caùi nhö vaäy cuøng vôùi thieàn laø moät. Boán trieàn caùi khaùc cuõng nhö theá. Neáu roõ ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp, thì quaùn thaáy naêm trieàn caùi khoâng coù gì, khi aáy lieàn bieát thaät töôùng cuûa naêm trieàn caùi laø thaät töôùng cuûa thieàn, thaät töôùng cuûa thieàn laø thaät töôùng cuûa naêm trieàn caùi. Boà-taùt bieát ñöôïc naêm duïc vaø naêm caùi, thieàn ñònh vaø chi töôùng cuûa thieàn nhö vaäy khoâng döïa vaøo ñaâu maø vaøo thieàn ñònh, aáy laø Thieàn Ba-la- maät. Laïi nöõa, khi Boà-taùt haønh Thieàn Ba-la-maät, coù naêm Ba-la-maät kia hoøa hôïp giuùp thaønh, aáy goïi laø Thieàn Ba-la-maät. Laïi nöõa, do söùc Thieàn Ba-la-maät maø ñaéc thaàn thoâng, trong khoaûnh khaéc moät nieäm khoâng khôûi ñònh, maø coù theå cuùng döôøng möôøi phöông chö Phaät höông hoa, traân baûo caùc thöù. Laïi nöõa, Boà-taùt do söùc Thieàn Ba-la-maät, bieán thaân voâ soá khaép vaøo naêm ñöôøng, laáy phaùp Tam thöøa giaùo hoùa chuùng sanh. Laïi nöõa, Boà-taùt vaøo trong Thieàn Ba-la-maät, töø caùc aùc baát thieän phaùp maø vaøo Sô thieàn cho ñeán Phi höõu töôûng phi voâ töôûng ñònh. Taâm ñieàu hoøa nhu thuaän, trong moãi thieàn thöïc haønh ñaïi töø bi, do nhaân duyeân töø bi, maø nhoå heát toäi trong voâ löôïng kieáp. Ñöôïc trí bieát thaät töôùng chö phaùp, neân ñöôïc möôøi phöông chö Phaät vaø ñaïi Boà-taùt hoä nieäm. Laïi nöõa, Boà-taùt vaøo trong Thieàn Ba-la-maät, duøng thieân nhaõn quaùn chuùng sanh trong naêm ñöôøng ôû möôøi phöông, thaáy keû sanh trong saéc giôùi, thoï laïc cuûa thieàn ñònh, trôû laïi bò ñoïa vaøo loaøi caàm thuù chòu ñuû thöù khoå, laïi thaáy chö thieân coõi Duïc, töï vui thuù vôùi höông hoa trong ao thaát baûo, sau bò ñoïa vaøo ñòa nguïc soâi maën. Laïi thaáy trong loaøi

ngöôøi keû ña vaên, theá trí bieän thoâng, vì khoâng ñaéc ñaïo neân trôû laïi ñoïa vaøo loaøi heo deâ suùc thuù, khoâng bieát gì caû. Nhöõng thaân nhö theá, maát heát caùc thuù vui lôùn, bò khoå lôùn, maát lôïi lôùn, bò suy lôùn, maát heát toân quyù, bò ti tieän.

Ñoái vôùi caùc haïng chuùng sanh aáy maø sanh bi taâm, daàn daàn lôùn roäng, ñöôïc thaønh ñaïi bi, khoâng tieác thaân maïng, chæ vì chuùng sanh neân sieâng tu tinh taán, ñeå caàu Phaät ñaïo. Laïi nöõa, khoâng loaïn, khoâng ñaém tröôùc goïi laø thieàn Ba-la-maät. Nhö Phaät baûo Xaù-lôïi- phaát: “Boà-taùt truù trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät, thì ñaày ñuû Thieàn Ba-la-maät, vì khoâng loaïn, khoâng vò vaäy”. Hoûi: Sao goïi laø loaïn? Ñaùp: Loaïn coù hai: Moät laø teá, hai laø thoâ. Teá loaïn coù ba: 1- AÙi nhieàu 2- Maïn nhieàu 3- Kieán nhieàu. Theá naøo laø aùi nhieàu? Ñöôïc caùi vui thieàn ñònh, taâm öa tham aùi nhieàu. Theá naøo laø maïn nhieàu? Khi ñöôïc thieàn töï cho vieäc khoù ñaõ thaønh ñöôïc, ñeå maø töï cao. Theá naøo laø kieán nhieàu? Duøng ngaõ kieán maø vaøo thieàn ñònh. Phaân bieät chaáp thuû töôùng cho ñaây laø thaät, ngoaøi ra laø voïng ngöõ. Ba ñieàu aáy goïi laø vi teá loaïn. Do nhaân duyeân ñoù maø thoái thaát thieàn ñònh, khôûi leân ba ñoäc, aáy laø thoâ loaïn. Vò laø khi môùi ñöôïc thieàn ñònh moät loøng öa thích aáy laø vò. Hoûi: Heát thaûy phieàn naõo ñeàu coù theå laøm aùi nhieãm ñaém tröôùc, sao chæ goïi laø aùi vò? Ñaùp: AÙi vôùi thieàn töông tôï. Vì sao? Thieàn thôøi chuù taâm kieân truï, aùi cuõng chuyeân tham ñaém khoù boû. Laïi khi môùi caàu thieàn, taâm chuyeân muoán ñöôïc. Taùnh cuûa aùi laø ham muoán öa vui, chuyeân caàu mong tham muoán, cuøng vôùi thieàn ñònh khoâng traùi nhau. Ñaõ ñöôïc thieàn ñònh, nhieãm ñaém khoâng boû, thì hoaïi thieàn ñònh, ví nhö boá thí vaät cho ngöôøi, laïi mong quaû baùo hieän tieàn, thì khoâng phöôùc ñöùc; ôû nôi thieàn yeân thaân, yeâu ñaém nôi thieàn, cuõng laïi nhö theá. Theá neân chæ laáy aùi laøm vò, khoâng laáy caùc kieát söû khaùc laøm vò.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.